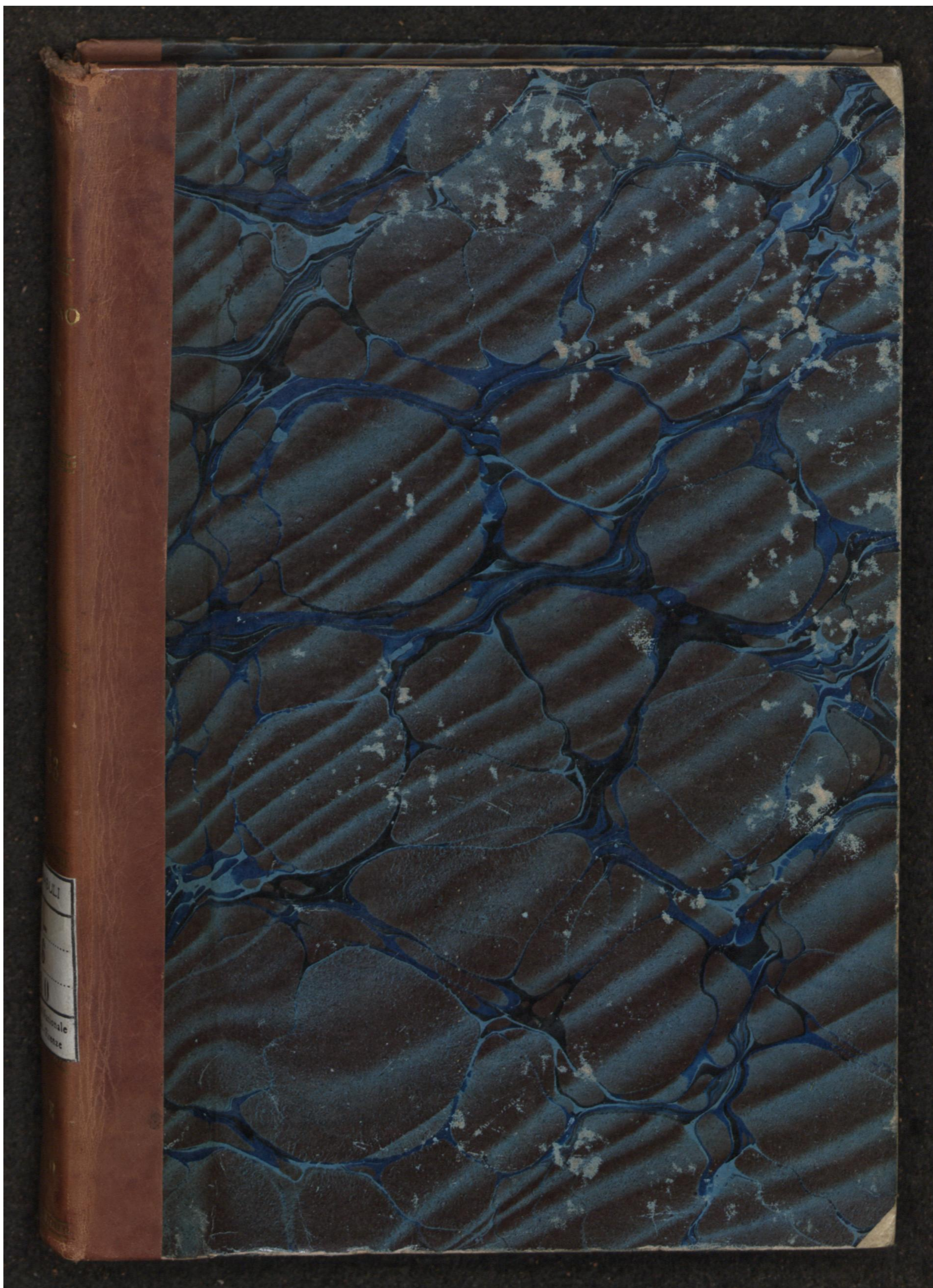
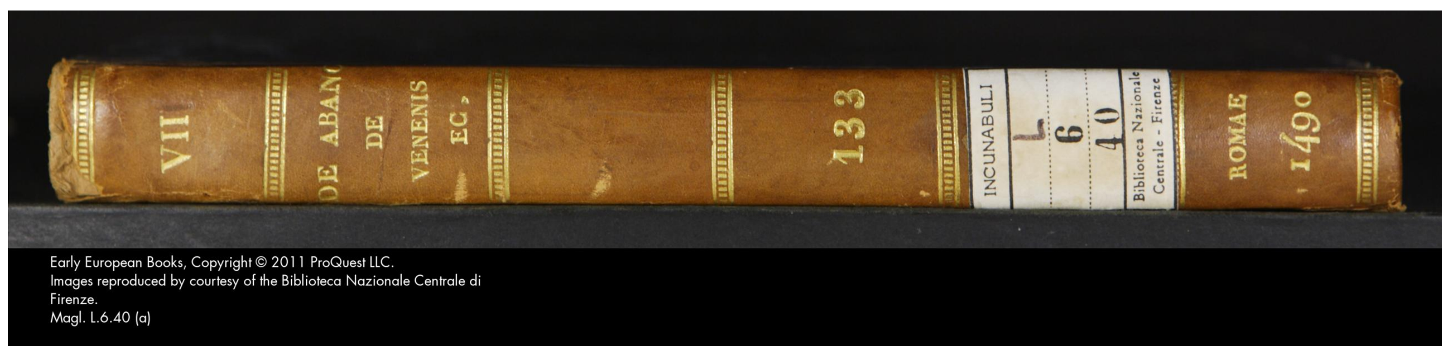

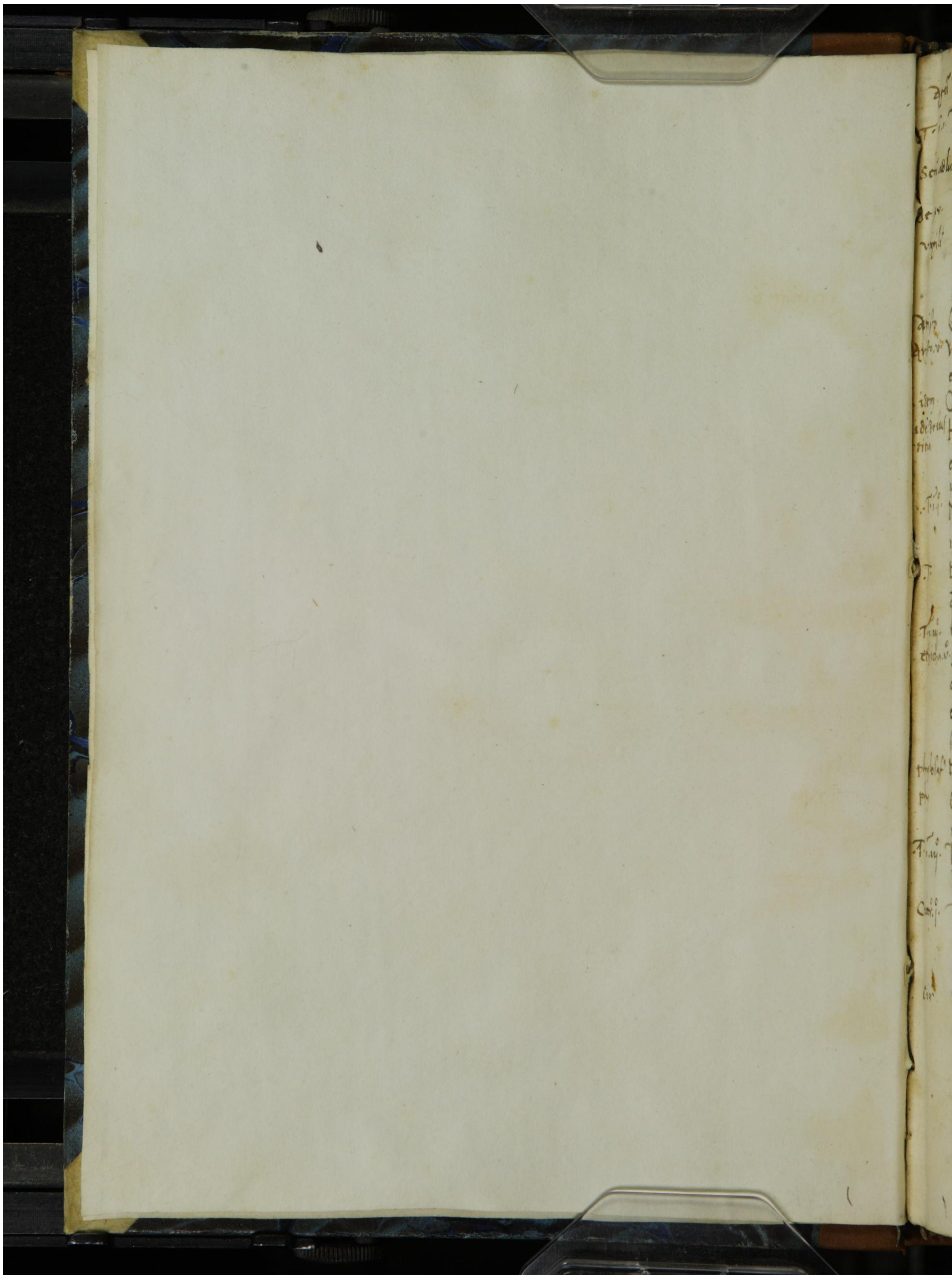

VII
DE ABAN
DE
VENENIS
EC,
133
INCUNABULI
L
6
40
Biblioteca Nazionale
Centrale - Firenze
ROMAE
1490

Agu. Amamus quidem in visa in cognita aut nequaquam.
...i. In primis aut constituendum est quos nos et quales esse velim: et in quo genere vite q̄ deliberatio est omnium difficillima
cn. ad lu. Turpissima coniectura ē qui pnegligentiaz venit
..xx. Quos Ceca Cupiditas ducitur nocitura
virgili. Scinditur in certum Studia in contraria vulgus
Quod vulgus existimat malum esse bonum in rei veritate et q extimat bonum in rei veritat esse malum
Aristo. Continens idem est et constans in ratione.
Aristo. v. Videt prudentis esse viri bene consulere posse circa illa q sibi bona et utilia sunt:
idem. Quaobrem et universaliter prudens esset consulativus
de. de iustitia. Hec itaque iustitia virtus quidem est perfecta: non simpliciter: sed ad alium et ob id excellentissima virtutum videtur esse iustitia: et neque experus neque lucifer ita mirabilis ac in proverbio dicimus omnes simul virtutes iustitie i esse
T. i. Nulla. n. vite pars neque publicis neque privatis: neque forensibus: neque domesticis in rebus: neque si tecum agas: qd neque si cum altero contra has vachar officio debet
T. Non debet reprehensibile iudicari si secundum varietate tempor statuta quo q variatt humana
T. i. iii. Ex quo efficitur hominem natura obedientem homini nocere non posse
ethicha. v. Lex iubet ea q sunt fortis viri: ut non deserere locum i acie: non arma abicere: et ea q sunt temperantis ut non committere adulterium: non flagitium facere: et ea q sunt mansueti: ut non pulsare: non iniuria exercere: Eodem modo et secundum alias virtutes et vitia has iubens: illa vetans
phylosaf. Non est petera bonus: q non gaudet bonis operationibus
phy. Ex quo fit eos homines q erga ceteros benivoli sunt laudibus efferamus: in tuery q licet in erroribus omnem hominem amicum et familiarem homini esse
T. i. iii. Huncipm anulum habeat si habeat sapiens: nichil plus sibi licere putet peccare q si non haberet: honesta enim n. a bonis viris non occulta querunt
Cicer. i. Fundamentum aut iustitie est fides:
In omnibus aut negotiis prius q aggrediar adibenda ē preparatio diligens
Oportet quidem velociter operari bene consiliata: consiliari aut tarde
Cic. Saturnum appellatum eo quod saturetur annis: edere aute natos fingitur qz consumit etas temporis spatia: annisque preteritis insatiabiliter expletur

133

ouidi. vi. Tempus edax rerum tu que invidiosa vetustas:
Omnia destruitis: vitiataque dentibus evi
Paulatim lenta consumitis omnia morte
Omnia temp habent et spatiis suis transeunt universe sub celo
Nichil n. semp floret etas succedit etati
ysaia. 17. Et nunc dne: pater nr es tu; nos aut lutum: tu fictor nr. et opera manuum tuarum omnes.
Aristot. Voces sunt earum que sunt in anima passionum note // Idem
Cicero Qualiscumque unusquisque est talia dicit et operatur

Divisiones decem nationum totius Cristianitatis

Notandu q gentes Christianoz dividut in decem nationes: videlz Latinos: Grecos: Indos: Jacobitas: Nestorianos: Moronitas: Armenos: Georgianos: Surianos: z Mozorabes ¶ prima natio

Latini habent papam & Imperatorem romanoz pro superiorib: & reges multos videlicet: Regem francie in natione gallicana: et multos duces et comites.

In natione hispanica st reges castelle legionis: Rex aragonie: Rex Portugallie: Rex Navarre: ac multi duces: et comites

In natione italica: Rex Sicilie: Rex: Neapolitanus: et multi duces: Marchiones et comites: videlicet venetiarum: Florentie Senarum: et Januen.

In germanica aut natione preter imperatore q debet esse Alman st reges multi: videlicet rex Anglie: Rex: Scotie: Rex: Ungarie Rex: boemie: Rex polonie: Rex: datie: Rex frisie: Rex: Suetie: Rex norvegie: Rex Dalmatie: Rex: Cruatie z c: et multi lantgravii: Duces: Comites z c. Item in insula Ciprie: Rex Ciprie: Omes predicti st obedientes ecce romane. ///

¶ Secunda: Natio. //

Greci habent patriarcham Constantinopolitanu: archiepiscopos Epos: abbates c · in spiritualibus. In temporalib imperatorem Duces: Comites: hysbotum z c. Pauci tamen st nuc numero: q Agareni et Turchi occuparut et receperut maiore parte grecie et isti no obediut Roman ecce. et habet errores multos. et condempnati p ecclesiam: q dicut q Spus scus no procedit a filio et q non sit purgatorium:

¶ Tertia: Natio.

Indi st quoz princeps e presbiter Johannes de Indijs: huius ptas et numerus excedit omes xpianos: Nam ht sb se septuaginta duos reges: Et quado dictus dns vz presbr Joannes equitat semp facit portar crucem dni ligneam: Sed qn vadit ad bellu tuc facit portar duas Cruces: una de auro: alia lapidib preciosis. in illa terra est Corpus sci thome apostoli in maxima veneratione.

Quãta: natio : Quarta natio

Iacobite dicti a iacobo heretico discipulo patriache alexãdrini hii inpãtibus orientis occupãt magnam partem asie et terram in abrie est propinqua egipto: et terram etyopie usque ad yndia plusque quadraginta regna: hii circuncidunt et baptizantur cũ ferro ignito Carracterem crucis inprimunt frontibus et in aliis pãtibus corporis ut in pectore vel in brachiis: hii confitentur soli deo et nõ sacerdotibus indorum et agarenorum: hii dicunt in xpo tantum esse naturam diuinã: aliqui eorum locuntur lingua chaldea: alii arabica: alii uero aliis linguis secundũ diuersitatem nationum isti fuerũt condennati in concilio calcedonen.

Quinta: Natio : Quinta natio

Nestoriani ab Nestorio heretico discipulo sic uocati qui fuit Constantinopolitanus: hii ponunt in xpo duas psonas: unam diuinã: aliam uero humanã: et negãt btam Mariam esse matrẽ dei: sed bñ hominis yhu: hii utuntur lingua chaldea in suis scripturis: et conficiũt corpus xpi i fermẽto: hii inhabitãt tãtariam et Maiore indiam et sunt multi numero: terra eorum continet tantum sic almaniam et italia: hii heretici fuerũt condepnati in synodo ephesina: et fuerũt diuisi ab eccla romana et pmanserunt in eorum ptinatia:

Sexta: natio : Sexta natio :

Moronite a quodam heretico morone qui unũ intellectum et unam volũtate in xpo tantum ponũt: hii inhabitãt libiam in prouincia fenicis in magno numero: presbiteris eclodi et coperti: Specialiter utuntur arcubus et sagittis more latinorum: Campanis et eorum episcopalis: Mitris et baculis pastoralibus utuntur: In scripturis diuinis littera chaldea et in uulgari arabica utuntur: hii aliqñ fuerũt sub obediẽtia romane ecce nam eorum patriarcha erat in concilio generali lateranen: celebrato rome sub innocentio iii. sed postea recesserũt: hii pmo fuerũt condempnati in sinodo Constantinopolitano. postea redierũt ad obedientiam ecc romane et iterum reuersi sunt ad eorum opinionem falsam in qua perseuerant:

Septima natio: Septima natio

Armenij habitant in regno Armenie prope Antiochiam: hij propriam ydeoma(?) et linguam comunem omnibus et Scripturas sacras et offitium ecclesie cantant et dicunt in vulgari lingua: ita quod ab omnibus secularibus viris et feminis intelliguntur. habent suum primatem quem vocant Chatholicum cui obediunt velud pape cum magna devotione et reverentia: Quadragesimam ieiunant in qua non comedunt pisces nec bibunt vinum: in diebus tamen ventris comedunt carnes.

Octaua natio. Octaua natio

Georgiani a beato Georgio quem habent in prelijs in patronum et habitant in partibus orientalibus est populus multum pulcher fortis et delitiosus: Medijs: Persijs: Assuriis in quorum confinibus comorantur valde formidolosi: utuntur lingua greca: utuntur sacramentis modo grecorum Clerici habent coronas rotundas in capitibus rasas: Seculares vero quadratas et quando veniunt ad sanctum Sepulcrum non soluunt Saracenis tributum: et ingrediuntur hierusalem cum vexillis erectis: quia saraceni eos timent eorum feminę utuntur armis sicut viri: utuntur pileis altis in capitibus ad altitudinem cubiti: et quando scribunt Soldano statim fit quod petunt.

Nona: natio: Nona natio:

Suriani dicuntur a Ciuitate Sur: que est eminentior in Suria vel Assuria: hij utuntur in sermone vulgari lingua saracenica in Scripturis diuinis et offitio misse: lingua greca: habent episcopos et consuetudinem grecorum seruant et eis obediunt in omnibus: Conficiunt in fermento et habent opiniones grecorum contra latinos. hos sequuntur aliqui xpiani qui in terra sancta uocantur Samaritani conuersi primo tempore apostolorum sed non bene sapiunt in fide:

Decima: natio: Decima natio

Mozorabes hij olim fuerunt multi numero in partibus affrice et hyspanie: sed modo sunt pauci: Sunt enim dicti Mozorabes quia modos xpianorum de arabica in multis tenebant. Isti utuntur in diuinis offitijs lingua latina et obediunt romane ecclesie et prelatis latinorum: et conficiunt in azimo ut latini: sed in multis discrepant a latinis quia in diuinis offitijs habent horas valde plixas

qz cum dies naturales dividitur in viginti quatuor horas
diei et noctis tot offitia hnt sive horas diei et noctis tot
offitia hnt et psalmos ac hymnos nec non certas orationes
hnt et nimis plixas: quas non dicunt more latinorum:
Nam illud quod latini dicunt inprincipio ipsi dicunt in fine
ut in medio: Sacramentum eucharistie dividunt aliqui in
septem partes: alii in decem est natio valde devota in
matrimonio: non giungunt nisi p sonis sue gentis sunt
nationes inter quas femina amisso primo marito nunquam
Coniungitur alteri sed permanet in castitate perpetua

Causa tante divisionis inter xpianos fuit quod ab antiquis
teporibus xani fuerunt astricti et impediti ne celebra
rent concilia generalia ideo insurgentibus heresiis indi
versis partibus non fuit qui remedium apponeret · finis

¶ Tractatus de Venenis: a magistro Petro de Albano edit⁹.

¶ Finit tabula capituloꝝ huius opusculi.

¶ De prologo. Capitulū primū.

Reuerendissimo in Christo patri ꝛ domino domīo. A. diuina prouidentia summo pōtifici: Petrus de Albano minimus medicoruꝫ cum deuotione presens scriptum tam vestre petitioni quā pro debiti solutiōe afferre iuxta posse obedire propono: vt sanctitati vestre: tum ad profectum corporis: tum ad scibilia coaugenda tractatum vtilem non minus quaꝫ breuem de venenis inscribam. ¶ Primo siquidē diuisionem faciam de venenis. Sunt enim nobis magis nota quecumqꝫ per partes diuidunt quoddam totum. ¶ Secundo vnūquodqꝫ diuisionis membrorum resoluam hinc ad terminum singularem.

sic enim cuiuscunque rei scientia completur a generalissimis ad speciali ssima descendēdo. Tertio describam modum secundum quem venenū mortificat et nocumentū inducit humano medicine corpori proximatū. Inde namque noticia curationis in arte medicine venatur. Quarto sermonē faciam de precustodia et cautela ne aut venena propinentur: aut si propinata nō noceant. Precustoditiua enim ars est curatiuā excusans. Quinto signa ponam et curas ad quodcūque venenū assumptū: et ad eius nocumēta introducta. Sexto et vltimo virtutes bezaarticas .i. a morte liberātes: occulta virtute potius et diuina quam complexione vel natura: ad quodcūque venenū describā. Et cū hoc soluens questiōes duas difficiles valde. quarum prima erit de tiriaca magna: vtrū tiriaca sit alicui veneno bezaar vel medicina. Et secunda erit: vtrum venenū aliquod possit ad certū tēpus taliter exhiberi quod ex eo quis ad illud tēpus moriatur et nō ante.

¶ De diuisione venenorum. Capitulū secundum.

Quia venenū oppositū est cibo nostri corporis: ideo sicut cibus ipse efficitur pars nostri corporis: et se totum assimulat parti nutrice vicem tenens partis dissolute: ita venenū nostrum corpus seu partem cui approximauit ad sui ipsius venenosam naturam totum trahit et conuertit. et denique assimulat sibi ipsum: adeo vt sicut animalia et terre nascentia quorum natura cibos cōuertit in speciem nutritorum a nobis cōmesta in nostrū alimentū cōuertuntur et speciem. Ita quecunque corpora veneno sunt iuncta: si comedantur a nobis trāseuntia faciunt nostra corpa in venenū: quoniam omne agens est prestantius patiēte. Sic enim nostra substātia per modū passiui trāsit ad potentiam veneni: quod se habet per modum actiui in veneno: sicut palea subiecta igni trāsit in ignē. est enim ignis totus actiuus ad paleā. Quare sapiētes medicorum venenū dixerūt esse de genere rerū interficientiū et destruentiū cōplexionē et cōpositionē: et interdū inducētiū solutionē continuatis: ita vt egritudines que ex venenis accidunt sint de generibus communibus et nō proprijs. ¶ Diuiditur autem venenū tribus modis

Nam vno mō consideratꝛ ꝓut fit diuisio generis in species. Et fm hoc dixerūt Auicē. ꝛ Auer ꝙ venenoꝝ: aliud est de minera aliud est de vegetabilibꝰ: aliud est de animabilibus. ¶ De minera quidē est: vt quecūq; sub terra generata pernitiosaꝫ habēt naturā: vt argentū viuū ꝛ gipsū ꝛ es. ꝛ quidā lapis vt magnes ꝛ lapis armenus nō lotus: ꝛ plumbū vstuꝫ: ꝛ arsenicū: ꝛ realgar ꝛ cerusa plumbi: ꝛ de multis alijs. de quibꝰ infra in spāli dicetꝛ ¶ De vegetabilibus xͦo sunt quecūq; plātaꝝ cōtrarijssime sunt nature cibali: vt apte nati nō sint ad nutriti spēm cōuerti: sꝫ potius sunt ꝓmpta cōuertere: vt elleborus ꝛ turbith nigrū: napellus ꝛ gumi napelli: ꝛ fungi quidā ꝛ tubera: ꝛ viduā faciēs: ꝛ mezereon: ꝛ oleāder: ꝛ apiū risus: ꝛ multa alia: de quibꝰ in spāli infra dicetꝛ. ¶ De aīalibus aūt venenosa sunt omnia quoꝝ natura longissime distat ab humana complexiōe. Aut opposita ꝛ inimica est speciei: qualia sunt serpentes ꝛ dracones: ꝛ thiri: ꝛ vipere: ꝛ lepus marinus: ꝛ carnes assate ꝛ statī suffocate: ꝛ pisces frigidi: ꝛ morticine carnes ꝛ putride: ꝛ que a fulgure sunt pcussa ꝛ mortua: ꝛ quecūq; sunt patientia rabieꝫ: et multa que infra in speciali dicentꝛ. ¶ Secūdo modo cōsideratꝛ venenū relatum ad nos. Et fm hoc dixerūt venenū: aliud est assumptum intra corpus: ꝛ aliud extra. Qδ vero est assumptū intus est de genere potionū pernitiosaꝝ datum sub specie cibi: vel potus: vel medicine. ꝛ hoc est qδ plurimū fit. A quo reges et prelati ꝛ odiosi cauere debēt. Qδ vero extra est dicitꝛ reptiliū morsus: sicut cū visu: aut auditu: aut gustu: aut tactu: aut odoratu sentitꝛ venenū. Visu quidem sicut venenat basiliscus. Auditu sicut venenat serpens quidam in nubia qui est corpulentie duarū palmaꝝ: acutū habens caput: ꝛ viridis existens coloris: qui regulus vocatꝛ. Sibulādo nanq; aues ꝛ aīalia euꝫ audientia interemit. Gustu quoq; sicut aspis surda: que sputo suo quos tangit interficit. et tirus quos mordet ꝛ vipera peremit. Tactu vero sicut serpens quē miles de quo Auicen. dicit interfecit cū lancea: ꝛ ex cōtactu lancee manus militis ꝛ totuꝫ corpus fuerūt mortificata. ꝛ sicut

piscis quidā qui stupefactor vocat̄ · de quo Galien⁹ dicit ꝙ cū intrat rete piscatoris: manus ꝛ brachia stupefiunt in tantū ꝙ insensibiles efficiunt̄ · Odoratu vero sicut quidā fungi perniti osi · de quibus dicit Rasis: ꝙ cū euellunt̄ a terra ꝛ odorati inter ficiūt odorantē. ¶ Tertio mō cōsiderat̄ venenū quantū ad spe cificā differentiā: qua differt spēs a specie · Et ꝑm hoc dixerunt oēs medici ꝛ ph̄i naturales: ꝙ venenū aliud ē qđ facit operatio nem suam a qualitate sua siue a cōplexione · ꝛ aliud qđ facit hoc idem per virtutē fluentē a tota specie: qđ medici formā specifi cam vocant: quod nihil aliud est nisi meritū: quod vnūquodq̧ compositū ex quatuor elementis ꝑm maiorem ꝛ minorem ꝓpor tionem ipsoꝝ elementoꝝ in composito sortit̄ ꝛ meretur habere ab influentibus stellis fixis: que species inferioꝝ compositorū respiciunt: ꝛ ꝓut ipsoꝝ materie apte fluūt iuxta illud: Uirtutes stellaꝝ vehunt̄ inferius mediantibus lineis piramidalibus et rectis que in lumine ipsaꝝ stellaꝝ firmant̄: qđ lumē per lineas diuersas vectū. a stellis deportat virtutes specificas quas dere linquit in cōpositis ꝑm ꝙ cōponentia meruerūt · Et hoc est qđ recte Auicē · dixit in canone ꝙ talis forma specifica aduenit re bus post primā cōplexionē elementoꝝ in ꝯposito: Et q: ignora mus semp ꝛ ignorabim⁹ ineternū quātitates ꝛ pōdera elemēto rū in cōpositis: iō tales formas specificas aduenientes iux̄ meri tū talis ꝛ talis ꝓpositionis in cōpositis necesse est ignorare: ne q̧ de ipsis plus scire possumus: nisi quantū prebet hoīm experi entia · Et ꝓpterea in talibus plus ꝓferūt experti q̄ꝫ rōnales me dici: sicut bene in ꝓhemio mathe · Arist · dicit̄ · Uenenū ergo qđ a qualitate sola facit operationē variat̄ ꝑm diuersitatē qualita tum · ¶ Nam aliud est calidū: aliud siccū: aliud humidū. ¶ Ca lidum quidē duobus modis interficit: q: aut calefaciēdo corro dit interius assumptū vsq̧ ad cor: ꝛ extra appositū vsq̧ ad me dullā ossis: ꝛ sic interficit soluēdo cōtinuū quale est lepus ma rinus · Aut calefaciēdo inflāmat ꝛ intus ꝛ extra vsq̧ ad cor: ꝛ sic interficit substantiam cordis superflue inflāmando · Et hoc est

ſicut euforbiũ ⁊ elleborus· ¶ Frigidũ ꝟo venenũ ſiſiter interficit duobus modis·ſ· Aut ſtupefaciẽdo ꝓpter maximã eius frigiditatẽ vſq; dũ coꝛ reddat̃ immobile:⁊ hoc eſt tale quale ẽ opium· Aut opilando vias anhelitus ⁊ claudẽdo: ita ꝙ quaſi anhelare nõ poſſunt:⁊ vſq; ad coꝛ auferẽ anhelitus:⁊ hoc tale quale eſt plumbũ oſtum· ¶ Siccũ ꝟo venenũ interficit duob⁹ modis Aut cõſumẽdo humidũ ſanguinẽ coꝛdis ⁊ q̃ſi in cruſtã cõuertẽdo:⁊ hoc tale eſt quale ẽ calx nõ extincta:⁊ colchotar· Aut ſeparãdo partem a parte donec omnia mẽbꝛa vſq; ad coꝛ:⁊ in minimas partes nõ liquefiãt ſed ſoluant̃:⁊ hoc facit tale quale ẽ realgar· ¶ Humidũ ꝟo venenũ dicũt quidã non imineri: qm̃ nõ aſcendit humiditas ad quartũ gradũ: ⁊ quartus gradus venenoſaʒ reddit qualitatẽ:qm̃ coꝛꝛuptiuũ eſt ⁊ moꝛtale· Sʒ· G· narrat de quodã quẽ in ſomno ſerpens quidã momoꝛdit: ⁊ excitatus nõ valẽs ſurgere tract⁹ per manũ remãſit caro coꝛꝛupta et putrefacta ſup terrã:⁊ oſſa denudata apparuerũt· vñ ex putrefactione occulta ⁊ facili carnis ſolutione pꝛobat G· venenũ eſſe humidũ· Et ex hoc genere ſm aliquos argentum viuũ videtur eſſe venenũ qđ ſolum humidũ in quarto gradu eſſe fatent̃· Sʒ venenũ qđ a tota ſpecie ſoluente virtute: ſiue a tota ſubſtantia ſiue a foꝛma ſpecifica eſt interficit:non qꝛ calidũ neq; frigiduʒ neq; ſiccũ neq; humidũ:ſed qꝛ tale eſt·i· qꝛ oppoſitam habet virtutem ad vitam hominis ⁊ ſanitatem· Et iſtud venenũ in quacũq; paruitate ſumptũ:ita etiam vt ſenſum intus fugeat interficit multiplicando ſeipſum:qm̃ quãcunq; humiditatem noſtri coꝛpoꝛis inueniat ipſam ſtatim in venenũ conuertit:⁊ hoc virtute ſui ſpeciei:⁊ tale eſt quale eſt napellus·

Humiditas ad quartũ gradũ nõ aſcendit. Argento viuo excepto

¶ De vnoquoq; veneno in ſpeciali· Capl'm· iij·

Venena minere ſpecialia ⁊ plantarũ ⁊ aĩalium nõ niſi nota ⁊ famoſa dicimus:ne occulta narrantes virus in angues addiceremus·ob eam eius ſolam cauſam: vt ꝓuiſa minus ledant aut nunq̃ ledãt· hec ſcribunt̃ nõ vt alios ledere doceamus· ¶ Mineralia igit̃ venena quedã ſunt a natura:quedã ab

arte ꝓcurata. A natura quidē que in vētre terre generanť. ꝛ ho
rū vnū est argentū viuū: qd intus assumptū qñꝗ interficit sua
hūiditate putrefacere faciēte humiditatē cordis naturalē. qñꝗ
aūt interficit sua frigiditate actuali cōgelāte cor. cuiꝰ signū est
ꝙ quidā apotecariꝰ cū de nocte tpe magni estus sitiret tētans ĩ
uenit ampulā plenā argēto viuo qd bibit: ꝛ mãe inuētus ē mor
tuus: ꝛ inueniētes exire argentū viuū de ano. Anotomizatꝰ fu/
it: ꝛ inuētus fuit sanguis circa cor coagulatꝰ: et ipm cor siliter.
Inuenerūtꝗ in stomacho fere librā vnā argēti viui. Aliud ē ar
gentū viuū qd fit ab arte alchimie sublimatū in alludel: qd est
vas alchimistaꝝ: ꝛ istud est deteriꝰ ꝛ magꝰ pniciosuꝫ ꝗꝫ natura
le: qm̄ minerale sepe p ventrē secedit: vel spōte: vel cū clisteri. ſꝫ
sublimatū assumptū interiꝰ corrodit intestina ꝛ apostemat cor
ꝛ retineť vrina ꝛ ꝓhibeť eiꝰ exitus ꝛ moriť. ¶ Extinguiť etiaꝫ
argentū viuū cum forti admixtione saliue hoīs donec dispare
at. Qꝫ si ꝓieceris sup ipsum aquā feruentē ꝛ redierit ad primā
dispositionē non est extinctū. Et hoc adhuc deterius est ꝗꝫ pu/
rum viuū ꝛ minus malū ꝗꝫ sublimatū. ¶ Secundū venenū qd
est a natura minere est gipsum: qd intus assumptū sua frigidi
tate coagulat sanguinē ꝛ inspissat spūs: ꝛ inducit difficultateꝫ
anhelitus: deinde moriť: ꝛ hoc datum crudū in potu tritū. Co/
ctū vero nō est venenū sed medicina stiptica valde. nasciť aūt
in venis terre montuose. ¶ Tertiū est es quod metallinam ha
bet naturam compositū ex argento viuo ꝛ adurēte sulphure ad
formam ruboris deducente. Qd quidem cum per fabros percu
tiť ꝛ malliať: scorie que cadūt ꝛ date in potu venenāt: ꝛ ventrē
fortiter soluere faciūt: ꝛ hoc medici vocāt tubel eris. Inde etiaꝫ
vinū si reponať in vase eneo aut cupri aut electri ꝛ bibať vome
re facit. ¶ Quartū est scoria ferri eruginosi: ꝛ ipsa erugo q̄ intꝰ
assumpta adherēdo intestinis exiccat humiditates et corpus ꝛ
senectā inducūt. i. quandā egritudinem quā medici marasmū
vocant. Utunť aūt medici scoria ferri cōsolata in curatiōe mul
tarū egritudinū. Quintum est lapis magnetis: qui assumptus ha

intus melancolicū ⁊ lunaticū: ⁊ pistrigiatuȝ facit recipientem. Utunt̄ autem eo medici cōsolato cū alijs medicinis in curatione melancolie. Est aūt lapis iste duarum specierū. Una est que trahit ferrū: vertens illud ad polū septētrionalē: vbi dicit̄ esse minera magnetis. Alia est q̄ trahit carnes humanas vertēs tractū versus polū meridianū: vbi dicit̄ esse minera ipsius. Hec autem trita ⁊ data in potu viscera contrahit ⁊ in globum reddit. ¶ Sextū est lapis armenus qui rubeus est: ⁊ assumptus intus: si nō est lotus ſm doctrinā medicoꝝ est venenū vomitiuū subuersiuū totius corpis. Et eo p̄parato vtunt̄ medici in cura melācolice passionis. ¶ Septimū est lapis stellatus quē medici vocant lazuli: qui si nō fuerit lotus datusq̄ȝ in potu subuertit stomachū: ⁊ dolorē intestinoꝝ facit: quo vtunt̄ medici cōtra quartanā. ¶ Octauū est arsenicū siue auripigmentū qđ est de specie gipsi vt dicit Alber. ꝙ caliditate ⁊ siccitate sua ⁊ pnitiosa natura venenū est pessimū putrefaciēs ⁊ valde mortificatiuū. Sed si sublimet̄ ſm alchamiā in vase aludel: est pessimū venenū intus assumptū. Et si sepi⁹ sublimet̄ efficit̄ albissimū ⁊ tāto deterius efficit̄ venenū. ¶ Uenena ꝟo q̄ per artē fiunt sunt litargirū qđ ex plūbo fit fuso in olla cū testis olle fractis qđ assumptū intus tantā facit intestinoꝝ stipticitatē ꝙ nunq̄ȝ fere digerere potest ⁊ per vomitū educunt̄ que per secessuȝ solent educi. Sed ⁊ cerusa que ex laminis superposit⁹ aceto colligit̄: ⁊ frigiditate sua et siccitate intus assumpta facit paliticos ⁊ cōtractos. Sunt ⁊ caltecumenon. i. viride eris qđ fit ex laminis cupri sup aceto expositis: qđ quidē corrosiuū est ⁊ venenū mortale. Sunt ⁊ plumbuȝ vstum quod fit ex sūlphure ⁊ auripigmento: quod est venenuȝ opilans anhelitū interficiēs suffocando. Sunt ⁊ azurum: quod fit ex lapide lazuli qđ est venenū exiccatissimū. Sunt ⁊ realgar: quod ex sulphure ⁊ plumbo fit: corrosiuū existens venenū intus assumptū. Uegetabiliū vero venena quedā sunt succus herbarum. Quedā vero fructus arborū. Quedā vero semina ipsaruȝ Succus quidem citute ⁊ succus titinallorum. Et succus cucu-

Magnes

meris asinini: ⁊ succus vsnee: ⁊ succus bothormarien: et succus coriandri: ⁊ succus mandragore: et succus papaueris nigri: de quo opium fit: et succus corrigiole lactantis: de quo fit scamonea: ⁊ succus apij risus: ⁊ succ⁹ cherue: ⁊. i. girasolis: ⁊ succ⁹ napelli: ⁊ succus oliandri: ⁊ succus mezereon: ⁊ succus ellebori nigri: ⁊ succus alfessire. i. vitis albe: et succus brionie. i. cucurbite siluestris. ¶ De fructibus vero sunt cornua oleandri: et cornua bedeguar: ⁊ anacardi: ⁊ nuces et auellane rancide: ⁊ nux vomica: ⁊ coloquintida que solitarie fuit nata in arbore sua: et ficus pharaonis: ⁊ poma mandragore. ¶ Semina vero sunt iusquianus ⁊ cocbugnidi ⁊ baccelauri rancide: ⁊ catapucie: ⁊ semẽ vrtice: ⁊ semẽ papaueris nigri: ⁊ semẽ ellebori: ⁊ semẽ cicute: et semen coriãdri humidi: ⁊ semẽ serpẽtarie: que oĩa cõmesta vel bibita: aut perimunt modis supradictis: aut infirmant corpus ⁊ alterant. ¶ De aĩalibus vero sunt quedã de cerebris ipsorum quedã de caudis. quedã de sanguine: quedã de saliua et sputo quedã de fellibus: quedã de toto corpore. Jn cerebro quidẽ catte venenũ est perniciosum faciẽs hominẽ amentẽ. Similiter in cerebro vespertilionis. Jn cauda vero cerui venenũ est pessimũ propter quod venatores extremitatẽ caude cerui qñ volunt ceruũ cõmedere abscindunt. Similiter in cauda scorpionis: ⁊ rutele ⁊ vespe ⁊ apis: ⁊ erunguiũ animaliũ: ⁊ quorundam serpentũ. Jn sanguine vero sicut in sanguine bouis veteris: ⁊ in sanguine buffonis ⁊ eius sputo: et in sanguine homĩs colerici ruffi in furia positi: ⁊ in sanguine mẽstruo: ⁊ in sanguĩe leprosi. Jn sputo ꝟo siue in saliua hoĩs ieiuni nõ ad hoĩem sed ad scorpionẽ ⁊ serpentem: in sputo buffonis: ⁊ sputo ⁊ saliua vipere: que cum coire vult cũ pisce: venenũ deponit in littore super lapide quodam: deinde rediens suum colligit venenũ. ⁊ in saliua ⁊ spuma canis rabiosi: ⁊ in saliua catte: simee: ⁊ muris: ⁊ hominis ieiuni facientiũ morsuꝫ. De fellibus ꝟo sicut est fel leopardi: quod est venenum a forma speciosa statim perimens. De toto vero corpore: sicut sunt cantarides ⁊ salamandra. De quorum omnium

summa dictum est: qd aut a qualitate: aut a specie interficit pre dictum venenum.

Ad sciendū sm quē modū venenū interficit aut nocet. Capitulū quartū.

Omne nanq venenū inquantum est venenuz oppositam habet qualitatem corpori nostro. Hec autem oppositio magnum dubium facit: quomodo et qua via venenū ad cor hominis transitum patiatur. Nam aut venenuz trahetur a corde sicut ferrū a magnete: aut ipsuz transibit ad cor: aut utroq modo corde s. attrahente et veneno currēte: q si nullo pdictorum modorum erit asserere: relinquetur q nullo modo venenuz ad cor transire possit: et sic cessabit oppositio veneni ad ipsum cor. Quo posito dicemus venenū nō esse peremptiuū cordis: cuius oppositū videmus: q assumpto veneno pernicioso ut napellus statim sincopis apparet: que passio est cordis et tremor cordis et pulsus defectus: et omnia accidētia cordiace passionis. Propter quod sciendū est q cor dum est sanum sicut et cetera membra nihil attrahit nisi sanguinē sibi cōsimilē et spūm: quorum vnū reponit in dextro ventriculo cordis: et alterū in sinistro. Quādo vero infirmū est: trahit ad se qualitatē cōtrariā sui nocumēti. Sicut qn est supercalefactū attrahit ad se aerem frigidū et sanguinem frigidū: et hoc facit per virtutē naturalem attractiuā sui similis dū ipsum est in potestate nature: et per appetitū sensitiuū animalē quo vnūquodq membrorum lesum appetit deliciā et sentire cōueniens et cōtrariū sui nocumēti. Venenū ergo ut cuz in nullo participet cum cōplexione cordis: et natura ab ipso corde dum sanū est non trahitur: imo refugiet illud tanq inimicum oppositū. Qn vero cor esset infirmū ex appetitu sensit: imo apperet et traheret cōtrariū sue passiōis. et sm istū modū venenum veneno curatur. Nam quando aliquis venenum assumpsit: puta opium quod infrigidando corpus vsq ad cor: et deinde coagulādo sanguinē cordis ex quo mors introducitur antequā cor sen

sum amittat ex frigiditate opij sentiens nucumentũ desiderat medicinã calidam. Et si detur castoreum qđ de se est in genere venenoꝝ ipsum castoreũ cor trahet mediante appetitu sensitiuo nõ vt venenũ oppositũ substantie cordis: sed vt oppositũ q̃litatis male introducte per opiũ. Hec aũt ratio non plus monstrat q̃ꝫ cor attrahit ad se. Venenũ enĩ si sic quodlibet mẽbrorũ infirmũ ad se trahat oppositã qualitatẽ. preterea dato ꝙ cor qñ sentiuit nocumentũ veneni frigidi virtute appetitus sensitiui appetat medicinã calidaꝫ ⁊ ipsam ad se trahat: adhuc stat questio: quõ illud venenũ primũ datum transiuit ad cor. Quare dicendũ videt̃ ꝙ nullo modo cor ad se vnq̃ꝫ venenũ trahit: quoniã neq̃ꝫ inquantũ simile est cordi: quia nullã similitudinẽ cuꝫ ipso habet: nec inquantũ contrariũ: qm̃ cor nunq̃ꝫ fuit talis dispositionis ꝙ venenũ esset oppositũ illius. Nec potes inferre ex hoc nullam esse oppositionẽ inter cor ⁊ venenum: quoniam licꝫ cor venenũ nõ trahat. venenũ etiam licet nõ currat neq̃ꝫ etiam vtroq̃ꝫ modo contingat. Est tñ dare aliũ modũ quo directe apparet oppositio ⁊ peremptio manifesta. Naꝫ venenũ qm̃ actiuũ est a forma quã habet pernitiosaꝫ ⁊ destructiuũ cordis: quicqd tangit in corpe humano cõuertit in illã speciẽ venenosam: ⁊ seipsum multiplicat inficiendo humiditates nostri corpis in venenosam naturã. qua multiplicata auget̃ virtus veneni. Nam dicit̃ in Geometria ꝙ geminata quãtitas augmẽtat virtutem. vnde ex modico veneno assumpto cõuertẽte qđ tãgit ad suũ simile auget̃ virtus ⁊ multiplicat̃: ita vt defacili per modũ continui corpis cuius extrema se tangũt attingit paruũ in quantitate venenũ ipsum cor: quod etiam cũ tangit cõuenit ad venenũ ⁊ ex eo tunc spiritus vitalis nõ habens debitũ organuꝫ in quo resideat cedit forme veneni: ⁊ egrediens de corde dimittit cor: ⁊ corpus sine motu ⁊ hoc est mors. Cuius signũ est ꝙ illud cadauer si comedat̃ venenum efficitur comedenti. ¶ Est tamen adhuc sciendum qđ artarie cordis et ipsi ventriculi cordis motu diastoles ⁊ sistoles idest per motum naturaleꝫ attrahendi ⁊ ex-

pellendi quē habēt cōtinuo quāto tpe viuit animal: attrahunt ad se circūstantem spūm: ita ꝙ etiam artarie q̄ ad cutim terminant per poros suos aerem exteriorē cōtinentē nos attrahunt vsq; ad cor: ꝛ p easdē cor exsufflādo expellit calores ꝛ fumos: ita ꝙ si aer ꝯtinēs nos fuerit venenosus ꝛ pestilētialis p ipas artarias motu dilatatōis attractus cor inficit: ꝛ iñ egritudines pestilētiales cōtingūt: nō ꝙ artaria vel cor de sui natura venenuz trahat: sz q2 sub specie aere ꝛ spūs attract⁹ venenosus vapor ingredit̄. Et fm hoc dixerūt sapiētes ꝙ ē venenū dormire seu degere sub arbore nucū: ꝛ in ortis cauliū: ꝛ sub vmbra oliandri: et balniari in aquis sub cuius ripis oleander ꝛ arbores venenose crescūt. Narrat eni. G. de quodā qui se balneauit in balneo calefacto de lignis excisis de cauernis serpentū: qui mortu⁹ fuit ex vapore lignoꝝ cū quibus fuit balneū calefactū infectorū veneni. Et Aristo. in libro de ꝓprietatib⁹ elemētoꝝ ꝛ planetaruz dicit ꝙ tpe regis Philippi oēs mercatores transeuntes per quēdā viam que ad ciuitatē applicabat: qñ erant in parte illi⁹ vie in qua duos montes: vnus hic ꝛ alter hinc existebāt statiz moriebant̄. Et tunc Socrates parari fecit caueā vitreā in qua intrans se illuc iussit portari. ꝛ respexit duo serpētes: vnū in vno monte: ꝛ aliū in reliquo existētes: qui aerem illi⁹ loci inficiebāt vnde transeūtes moriebant̄. Ruffus etiā dicit ꝙ antiqui reges fecerūt puellaz nutriri napello: vt per eius anhelitū ꝛ amplexū coeūtes cum ea morirent̄. Siliter in sentinis nauiū ꝛ in cauernis ꝓfundis: ꝛ in locis inhabitatis: ꝛ in locis fetidis ꝓpter aerem attractū habitātes venenant̄. Dicit nanq; Auicē. in. c. primo ꝙ nulla res est magis inimica caloris innati ꝛ cordis q̄z magnus fetor a quo subito spūs vitalis a corde recedit: ꝛ quāto cōplexio cordis ꝛ artariaꝝ alicui⁹ hoīs calidior fuerit ꝛ rarior tāto citius venenū tam bibitum q̄z respiratum perimit ꝛ occidit: quoniā calidum cor plus attrahit q̄z frigidum de anhelitu: et vie latiores sunt in artarijs calidi cordis q̄z frigidi: ita ꝙ iusq; anus passeres non occidit: propter stricturam viarum ad cor.

hominū aūt sic: q2 latiores habent vias per quas facilior est trā situs spūs venenati: ꝛ quāto venenū de sui cōplexione est calidius tanto deterius efficit: dato in homīe calidiori: q2 vtriusq3 caliditas se iuuat in vnū effectum: sed exhibitū in frigidiori natura suū tardat effectum. Uerumtñ tanta posset esse caliditas naturalis ꝙ etiam venenū calidū superaret ꝛ repelleret ꝛ ipsius nocumentū ꝓhiberet aut mortem. Et inde est ꝙ multi homīes venerati vno cibo ꝛ eadem quantitate in eadem cena aliqs moritur: ꝛ aliquis euadit: ꝛ aliquis excorticat vel infirmat. Sicut ego qñq3 vidi in quadam cena fuisse quatuor venenatos: cōmedentes singuli ferculū venenatū: quoꝝ vnus fuit mortuus statim: alius euasit omnino. Reliqui duo infirmati fuerūt ad mortem. Qui vero euasit animosus erat et calidi cordis. Qui vero mortuus fuit minus calide cōplexionis. Qui vō infirmati fuerunt calidiores erant natura q3 ille qui migrauit: ꝛ min9 q3 qui euasit. Hoc aūt nō aliter esse pōt: nisi q2 calor naturalis qui mouet ad formā vite resistit inquantū pōt calidiori accidentali tā febrili q3 calidi veneni q3 etiam calori pestilentiali: ꝛ calori exitus: ꝛ dierū canicularīū qui omēs calores mouent ad incinerationem ꝛ dissolutionem compositoꝝ. Unde Auicēna dixit in. c. primo qd̄ nihil est ꝙ resistat malis qualitatibus et calori febrili plus q3 calor innatus adeo ꝙ etiam venenis calidis repugnat nō complexionaliter sed formaliter: q2 calor naturalis informatus est regulatus ab anima nostra que mouet ad vitam mediāte calore naturali tanq3 suo instrumento. Et ideo dicit ꝙ omne opus nature est opus intelligētie id regentis. vnde signanter natura dicit de calore tam a philosophis q3 a medicis: cum dicunt calor naturalis ꝛ nō frigiditas naturalis. Et ꝓporcionātur vt dicit Dorachios astrologus ad Alcotodeum. i. ad cōstellationem ꝛ locū celi qui dicit dator vite. Uenenū vero frigidū datū in complexione hominis frigidi frigiditate vtriusq3 citi9 perimit q3 datum in cōplexione calidiori. Sed si venenū fuerit de illis que a tota specie interimunt: vt est napellus ꝛ eius gu-

mi: ꝛ fel leopardi: ꝛ tyrus: tunc complexio bibentis venenum nihil impedit vel ꝯfert: nisi pro tanto ꝙ in calido homie vie sunt latiores in transitu: in frigido vero strictiores.

¶ De ꝑcustodia ꝛ cautela ne aut venena ꝓpinent aut ꝓpinata nõ noceant. Cap. v.

Oportet suspicantem aut timentẽ venenosam potionẽ vel cibum vt vtatur de regimine duplici. ¶ Primum est defensio cum cautela. ¶ Secundũ est destructio assumpti veneni cum virtute. ¶ Defensio vero cum cautela est vt ante cõmestionem sue mense coram suis ferculis ꝛ potibus sint res discernentes ꝛ significantes fore venenũ si fuerit. Et horum est vnum sicut cornua serpentis que sudant in aduentu. s. napelli et thyri: fellis leopardi: ꝛ nõ in alioꝝ venenis. Et aliud est lapis quidã noie prassius: qui est matrix ꝛ palaciũ smaragdi: q: in ipso inueniẗ. Est aũt viridis habens viriditatẽ spissam sicut prassiũ. Et inueniẗ aliqñ cum rubeis guttis: ꝛ aliqñ cum albis. Expertum est ꝙ preseruat reges a venenis. Naꝫ si lapis ille sit in mensa in qua venenũ poniẗ ad presentiam veneni nitorem statim amittit: et ipso ablato nitor reuenit. De hoc lapide diciẗ in epistola Esculapij philosophi ad Octauianuꝫ ꝙ ipsum timet venena et prelia. Unde ꝛ Alexander macedo in prelijs sepe habebat. Cum qꝫ de Italia reuerteretur se lauans in Eufrate deposito cingulo: in quo lapis erat suspensus. serpens quidam illum morsu abscidit vomuitqꝫ illuꝫ in Eufratem. Et de hoc Aristotelẽ dicunt mentionem fecisse in libro de natura serpentum. Aliud est etiam quod scriptum est in libro regum Persarum: qđ si sculpere feceris in lapide ematitis virum genuflexum cinctum serpente cuius caput teneat dextera manus: ꝛ caudam sinistra. posueris qꝫ lapidem hunc in aureo annulo: ꝛ sub lapide posueris radicem serpẽtarie tritã: portaueris qꝫ hunc annulũ ab omi veneno ꝑseruat. qđ quidẽ qñqꝫ ego ꝑparari feci ꝛ ad predictũ vsum seruari. ¶ Caueat etiam quis ne vasa quibus ipsorum vinum de-

Qđ Alexander fuit in Italia.

fertur vel teneť stent discoopta in cellarijs vini·neqꝫ vinũ dis/
coopertũ: qm̄ naturalr̄ oı̄e aı̄al venenosuz lābit vinũ ⁊ vasa vi/
ni: ⁊ qñqꝫ in eis suffocata sunt inuēta· Caueāt etiā fercula ⁊ po
tus ⁊ cōfectōes sapores hn̄tia dulcissimos aut cōtrarijssimos ⁊
dissuetus ⁊ diuersoꝝ sapoꝝ: qm̄ in istis cōsueuerūt celare vene
nũ· Smaragdus etiā optia quā si bufo intueť exptũ est ꝙ ipsius
oculi crepitāt ad p̄ntiaz ipsius si teneať· in mēsa venena debili/
tat: ⁊ si in ore teneať venenũ virtutē inficiēdi dimittit. Et si de
tur trita in potu post venenũ peroptīe a morte liberat: ⁊ sit eius
q̄ntitas scı̄·ij. qđ ego qñqꝫ suz exptus. ⁊ Auēzoar hoc īuenit ī li/
bro trāslato pape Bo· scriptũ est· Cōmedat etiā sepe ante omnē
cibũ castaneas cũ ficub⁹ siccis: aut rutā cũ auellanis: ⁊ nuces vi
rides cũ ruta: aut siccas nuces cũ ficub⁹ siccis: aut calamentuz
recēs vel siccũ in fritellis: aut radicē diptāi tritā ⁊ cũ vino pota
tā· Precauet etiā ab oı̄ veneno bibisse ieiunũ ciatũ vini puri op
timi: in quo tpe musti in vna mēsura duo serpētes viui fuerint
suffocati· p̄seruat etiā qđ est exptũ vt oı̄ mane accipiat· ʒ· ij· de ti
riaca q̄ diciť de terra sigillata· Fit aũt sic· Recipe bacchaꝝ lauri
ʒ· iiij· terre sigillate· ʒ· i· terant ⁊ cũ melle dispumato librā· j· cōfi
ciť ⁊ reponať in vase vitri: ⁊ sumať ex ea inuicē· ʒ· ij· Destructō
ꝟo assumpti veneni sit ita· Nā si licitũ fuerit de specie veneni:
tunc destruať per medicinā ꝓpriatā illi veneno q̄ bezoar vocať
⁊ de hoc ego singulare faciā· j· caplm̄ ad cognoscendũ vnũqđqꝫ
venenũ per signa ꝓpria: ⁊ ibi docebo ꝟtutes bezearticas· Si ve
ro ignoratũ fuerit venenũ: aut medicus fuerit absens: ⁊ dubita
tũ fuerit de veneno cuiuscũqꝫ fuerit speciei: tunc statim butirũ
cũ aqua calida simul dissoluta bibať ⁊ cogať euomere. Et post
vomitũ cũ butiro iterũ vomere cogať cũ aqua mellis: ⁊ mundi
ficato stomacho statim tiriaca magna exhibeať cuz decoctione
vini in quo bulite sint radices diptami ⁊ fit tiriaca· ʒ· ij· ⁊ vinuz
vncias. ij. ⁊ nō cōmedat vsqꝫ ad· vij· horas: ⁊ tunc nutriať reb⁹
ventosis cum ficubus et vuis passis ⁊ auellanis: et iure galline
pinguissime: vel agni annalis: vel edi· Quod si in intestinis ar

dor vel dolor sentit clistere Iniiciat factum cuz aqua mellis dis soluta cum adipe anatis vel galline. et proiecto clisteri iteru cli sterizet cu lacte ouino calido: quo pjecto cibet iure supradicto Si vo adhuc morsus vel dolor i stomacho vel in itestinis rema serit: tuc modicu balsami dissoluti in lacte trita vnu ciatu det in potu. hec eni liberat venenatos si cito adhibeant q dca sut. Si vo morsus aut gladius fuerit venenat9 stati supra morsum aut supra vulnus gallina viua euiscerata supponat et reiteret viua. aut ore alicui9 sclaui vel serui sugat locus: et os serui ablu atur sepe cu vino in quo diptamus fuerit coctus: deinde tiria ca magna loco supponat. Et cu fuerit tiriaca ericcata: iter alia recens ponat: donec loc9 no plus tiriaca desiccet. Si vo locus morsus siue vulnus venenatu fuerit siccus: tunc tiriaca no ap ponat sed loco tiriace lactucella sup vulnere alliget: et innouet toties quoad locus fuerit humectat9: et tunc sanitas erit intro ducta quatu est tiriaca ericcat tm et lactucella humectat ampli us. ¶ Intelligat vre sanctitatis reuerentia q septe sunt herbe q ru cuiuslibet natura vniuersalis cui9 interest spez cuiusl ibz pla te singulari et specifica virtute dotate no a coplerione elemeta ri: qr calida: vel qr frigida: vel qr sicca: vel qr humida. Sz qr ta lis et a natura vel mediate stella sic dotata donauit virtute libe randi a venenosis cibis et potib9 et letali veneno er vulnere siue morsu. ¶ Prima quar est ypericon que alio noie herba dicit p forata: qua Achilles oraculo Apollinis in erercitu Troianoruz dicit inuenisse: vt Plinius ait. ¶ Secuda e vincetoricu. ¶ Ter tia enula. ¶ Quarta raffanus. ¶ Quinta diptamus. ¶ Serta astrologia longa et rotuda. ¶ Septia lactucella: quar vnaque q dicit equipollere tiriace: ita vt vulnerib9 venenosis succ9 ali cui9 pdictar datus in potu vulnera veneno infecta purget et saluet. Et per istu modu oes antiqui talia curabat vulnera an teq tiriace haberet noticia. Morsus vero ab aialibus veneno sis curat quelibet pdictar tiriaca et morso loco supposita. ¶ Ve nena vo bibita curat puluis factus er qualibet pdictar: et dat9

Septe herbe virtute herbe cotra venena

in potu cū vino vel aqua mellita· ¶ Dicit ꝑterea Auicen. ꝙ ster cus galli bibitū cū aqua statim per vomitū om̄e venenū educit Et lac asine cōmestum ꝓhibet virtutē ꝓfundati veneni: ita qđ in quo prādio vel cena asininū lac fuerit bibitū vel cōmestum: nullum ꝑter napellū possit nocere venenū· ¶ Tiriaca aūt om̄i veneno cōplexionali ⁊ specifico ⁊ napello directo opponit̄ ⁊ cō/ trariat̄ ſm totaȝ spēm·i· ſm bonā permixtionē medicinaꝝ que intrant in cōfectione artificiali tiriace: a qua resultat quoddā diuinū ⁊ formale destructiuū oīs veneni·vt infra in speciali di cet̄·Detur aūt de ipsa. ʒ·ii·vel·iij·tribus diebus cōtinuis: qꝛ to xicū resoluit: ⁊ sudorem ꝓuocando liberat· ¶ Terra etiā sigil/ lata aut in cōmestione: aut post cōmestionē bibita vel cōmesta hanc habet ꝓprietatē ꝙ si venenū inueniat in stomacho ipsum per vomitū expellit· Si ꝟo post eam venenū exhibeat̄: nunq̄ꝫ p/ mittit per corpꝰ perambulare: ita vt deniq̄ꝫ cor defendat et eius humiditates custodiat· quare reges ⁊ ꝑncipes de partibꝰ orien talibꝰ ⁊ meridionalibꝰ vbi·s·exhibēdi venena clādestino vt om nes moriant̄ hec pernicies nefandissima peccant accepit origi nē ⁊ inualuit cottidie vsq̄ꝫ nunc semp in suis cenis et prandijs terrā comedunt sigillatā· Et iō sigillo regū talis terra sigilleba tur: inde terra sigillata vocata est. Nunc aūt perijt fides sigillo rū: qm̄ tam inlegalis q̄ꝫ elegans ad nos sigillata portat̄· ¶ Et ē sciendū ꝙ Rasis ⁊ ipsa experiētia hoc testat̄· Dicit̄ in libro diui sionū ꝙ ad venenū napelli parum tiriaca aut nihil prodesse vi detur: Quapropter ad aliud remediū prorsus est cōfugienduȝ: ⁊ nō in tam pauco tp̄is spacio: in quo necesse est napelli virtutē ne ad cor trāseat impedire contēpnere arteȝ medicine in specie tiriace qđ est: qꝛ si nō citissime impediatur morit̄ homo in vna die vel in tribus· Sed de hoc infra dicet̄: vbi singulares medi/ cinas ad singulare venenum inducam.

Terra sigillata

¶ De signis ⁊ curis cuiuslibet singularis veneni ꝓ pinati· Et ꝑmo de argento viuo· Ca. vi. ⁊ vij.

Ille qui argentũ viuũ sumpserit dolorẽ patiet̃ intestinoꝝ ꝛ lateꝝ aut grauedinẽ: ꝛ ad vltimũ perducit ad epilensiã vel ad appopleriã: ꝛ tunc cadit ꝛ interficit· qđ si fuerit ex tinctũ vel sublimatũ corrosiõꝫ facit intestinoꝝ: ꝛ morsurã: ꝛ fit grauedo lingue ꝛ stomachi: ꝛ apostemat̃ cor ꝛ morit̃· Et ei⁹ cu ra est clistere cũ adipe anatis vel butiro: ꝛ deinde reiteret̃ cum aq̃ mellis: ꝛ si fuerit redditũ ꝙ fuerit extinctũ vel sublimatũ vo mit⁹ ꝓuocet̃: ꝛ hoc stati anteq̃ȝ ad intestĩa descẽdat: qm̃ tũc pe nit⁹ intestina excoriaret ꝛ sanguinẽ exire faceret: ꝛ tenasmõ in duceret: tũc enĩ cũ clisterib⁹ solũ esset intẽdere: ꝛ expedita argẽ ti euacuatõe erit intẽdẽdũ ad accidẽtia derelicta q̃ tria eẽ ꝯsue uerũt· vnũ mala ꝯplexio hũida ꝛ frigida in ĩtestinis· scđm ẽ de bilitas cordis ꝛ tremor. tertiũ vulnera in stomacho vel in ĩtestĩ nis· Et p̃mo opponem⁹ nos cũ reb⁹ cõfortatiuis stiptic᷑ calidis ꝛ desiccãtib⁹· dabim⁹ ergo tũc mirrã ꝛ castoreũ decoctã in vino ꝛ saliuã ꝛ rutã tritã: ꝛ cũ aq̃ in q̃ nuces cipsĩ sint bulite potui ꝓpinabim⁹· Et ad scđm opponem⁹ nos cũ exhibitõe diamarga ricõ: ꝛ diamusci amari· Et tertio opponem⁹ nos cũ medicĩs si gillãtib⁹ vulnera assumpt᷑ ꝑ clistet̃ si fuerũt vulnera ĩ intestĩs In potu si fuerit in stomacho ꝛ hoꝝ sũma erit trifera minor: aut vinũ rubeũ in quo mirabolani cocti fuerint: ꝛ si vrina fuerit re tẽta ꝛ ex potu argẽti viui: tũc ponem⁹ eũ in balneo aque calide ꝛ postea supponem⁹ vesice spongiã infusã in decoctõe iuniperi ꝛ semĩs apij plurib⁹ vicib⁹: ꝛ dabim⁹ in potu vinũ purũ optĩm in quo bulita fuerit radix ciperi: ꝛ vngem⁹ sumẽ ꝛ testiculos cũ oleo rutaceo ꝛ iuniperĩno· Et eius bezoar est costus·

¶De gipso Capl̃m· viij·

¶Ille cui datũ fuerit in potu gipsum habebit difficultateꝫ an helitus ꝛ frigiditatẽ in stomacho: ꝛ stipticitatẽ vẽtris: et labia alba aut mortificata· Et eius cura erit vt bibat aquã calidã cuꝫ butiro ꝛ euomat· deinde bibat iterũ aquã calidã cũ melle ꝛ euo mat· ꝛ postea sibi det̃ in potu metridatũ· ʒ· ij· cũ optimo vino· et si stipticus remãsit clisterizet̃ cũ adipe anat᷑ ꝛ oleo ꝛ vngat̃ ven

ter cū oleo de kerua. Et eius bezoar est stercus muris tritū ꝛ bi bitū ꝛ detur ex eo cum vino ʒ i.

De scoria eris. Cap. ix.

Ille cui datū fuerit scoria eris in potu multuȝ assellabit aut momet: ꝛ cū doloꝛe ꝛ punctiōe in intestinis ꝛ stomacho. Et ei⁹ cura erit balneū in quo bulita sint capita hircoꝝ vel limace: et dare in potu succū mēte: ꝛ vngere stomachū ꝛ ventrē cū oleo ro sato calido. ꝛ ei⁹ bezoar est succ⁹ accoꝛi bibat̄ ʒ ii cū vino.

De scoria ferri. Cap. x.

Ille cui datū fuerit scoꝛia ferri: aut eius erugo ericcat̄ cotti die: ꝛ vēter adheret renib⁹: ꝛ marasmū patit̄. Et ei⁹ cura est hu mectare totū coꝛp⁹ cū balneis in quib⁹ testudines sint bulite: ꝛ clisterizet̄ vēter cū decoctōe pedū hedoꝝ: aut cū aqua maluaui sci: ꝛ cōmedere butiꝛ recēs ꝛ iura pinguia. Et ei⁹ bezoar ē lapis magnet' trit⁹ ꝛ datus in pillulis: cū tantūdē de succo mercuri alis ꝛ blitis in modū pillulaꝝ: ꝛ sit dosis magnet' in vice ʒ i.

De lapide magnetis. Cap. xi.

Ille cui dat⁹ fuerit lapis magnet' nō cōsolat⁹ efficit̄ lunati cus ꝛ melācolic⁹ aut heroic⁹. Et ei⁹ cura ē vt det̄ in potu lima tura auri ꝛ fragmēta smaragdi sil'ana. s. cū vino: ꝛ clisterizet̄ cū lacte ouino ꝛ oleo de amigdalis dulcib⁹. Et ē bezoar ei⁹ smara gdus trita ꝛ data in potu tribus vicib⁹ in nouē diebus.

De lapide lazuli. Cap. xij.

Ille cui datus fuerit in potu lapis lazuli nō lotus patietur submersionē stomachi: ꝛ tristiciā ꝛ solitudinē. Et ei⁹ cura est bi bere lac recens mulctū asine omī mane vsq; ad dies vij. ꝛ come dere auiculas assatas in speto. Et eius bezoar est carabe trituȝ sci. ii. ꝛ datū in potu cum vino.

De arsenico sublimato. Cap. xiij.

Ille cui datum fuerit arsenicum sublimatum: patietur exco riationem intestinoꝛum et stomachi: et arsuraȝ: et doloꝛes moꝛ dificatiuos: et sitim: et linguam habebit exiccatam: et expuere non poterit: et demum sincopim patietur. Et eius quidē cura

est vt bibat butirũ cũ aqua calida: in q̃ semina rape sint cocta: ꝛ euomat ꝛ clisterisetᷣ: ꝛ deinde cũ oleo de amigdalis dulcib⁹ omi die bis: ꝛ cibetᷣ iure galline pinguissime. Et ei⁹ bezoar ē cristallus trita subtiliter ꝛ data in potu· ʒ· i· cũ oleo de amigdalis dulcib⁹· ꝛ si nõ fuerit sublimatũ erũt accidẽtia remissiora ꝛ cura eadem·

¶ De litargiro· Cap· xiiij·

¶ Ille cui litargirũ datũ fuerit in potu nõ poterit egerere et ꝑ vomitũ emittet ꝛ ꝙ insueuerat ꝑ secessuz· Et ei⁹ cura est cura colice ꝑ clistere iniectũ factũ ex aq̃ mellis ꝛ adipe galline vel anatis: ꝛ dare in potu oleũ amigdalaꝝ dulciũ: ꝛ cõmedere ficus siccas ante cibũ ꝛ inungere stomachũ cũ succo apij ꝛ ventrẽ cũ butiro· Et ei⁹ bezoar est semẽ cherue tritũ ꝛ datũ in potu· ʒ· ij·

¶ De cerusa. Cap· xv·

¶ Ille cui datũ fuerit cerusa in potu patietᷣ vomitũ album ꝛ cerusa ꝛ dentes nigros ꝛ dolorẽ ventrᵉ grauatiuũ ꝛ egeret sanguinẽ: ꝛ hẽbit tenasmonẽ· et ei⁹ cura erit vomit⁹ ꝓuocatus cũ aqua in qua semĩa rape ꝛ atriplicis sint bulita: et deinde clisterizare vẽtrẽ ꝛ cũ brodio cauliũ coctoꝝ ꝛ oleo sine sale ꝛ dare ĩ potu metridatũ: aut tiriacã cũ optĩo vino· Et ei⁹ bezoar est potus vini albissimi puri ꝓpe inebriationẽ.

¶ De calcucechumenõ· i· viride eris· Ca. xvj·

¶ Ille cui calcucechumenon· i· viride eris datũ fuerit in potu: opilationẽ ꝛ suffocationẽ polmonis ꝛ anhelit⁹ hẽbit: ꝛ quasi nõ poterit respirare: ꝛ patietᷣ solutionẽ cõtinuitatis in interiorib⁹ ꝛ vulnera ꝛ vlcera in intestinis ꝛ punctiones corrosiuas· Et ei⁹ cura erit statim cũ vomitu ꝓcurato cũ butiro ꝛ aqua calida: et sepe reiterato: ꝛ deinde inijcere clistere factũ cũ lacte asinino ꝛ oleo de amigdalis dulcib⁹: ꝛ deinde dare in potu de terra sigillata· ʒ· i· cũ vino albo: ꝛ deinde si nõ cõfert fiat balneũ in tina: vbi sit oleũ oliuaꝝ in tãta quãtitate ꝙ attigit ad stomachũ· Et eius bezoar ẽ corallus rube⁹ trit⁹ ꝛ datus in potu cũ vino· ʒ· ij.

¶ De plumbo vsto· Capl'm· xvij.

¶ Ille cui datũ fuerit plumbũ vstum nõ põt loqui: ꝛ moritᷣ suf

focat⁹ ꝛ vox ei⁹ nō audit̄ nisi sicut plumbū: ꝛ ei⁹ labia ꝛ lingua plūbina sunt. Et ei⁹ cura est dare in potu tiriacā magnā·ʒ·ij·oī die vsq ad. vii·dies cū aq̄ mellis ꝛ induere pelles vulpinas vel ouinas nouas ꝛ intrare vētrē mule vel asine calide ꝛ reiterare ī troitū sepe. Et ei⁹ bezoar sunt grana citroꝝ mūdata ꝛ trita: et data in potu cum vino decocto dulci·ʒ·ij·

¶De azuro ꝛ minio aut zenabrio·Cap·xviij·

¶Ille cui datū fuerit azurū aut miniū aut zenabriū patiet̄ vomitū ꝛ vētris stipticitatē: ꝛ in vomitu discernet̄ per colorē vnū qđq ipoꝝ·Et cura oīm p̄dictoꝝ ē eadē. det̄ ergo in potu butiꝝ cū aq̄ calida in q̄ semina rape sint bulita ꝛ euomat post vomitū spōtaneū·deinde clisterizet̄ cū aqua mellis ꝛ oleo·Et ei⁹ bezoar est spodiū qđ fit de ebore cōbusto datū in potu cū vino·ʒ·ij·

¶De realgare·Cap·xix·

¶Ille cui datū fuerit realgar in potu patiet̄ sitim ꝛ estuationē ꝛ exiccationē ꝛ cōsumptiōꝫ hūiditat̄ ita q nisi ei succurrat̄ aut morit̄: aut paralitic⁹ ꝛ ꝯctus remanebit·Ego vidi ꝛ curaui iuuenē cui datū fuit cū epate porci assato realgar tritū ꝛ euasi mortē ab eo. ꝛ remāsit circa oēs iūcturas q̄si īmobilis ex nimia siccitate: Et ei⁹ cura ē vomit⁹ cū butiro ꝛ aq̄ calida sepe iterat⁹ ꝛ clisteria cū lacte asine iterata ꝛ dare in mane ī potu oī die vncias v·de lacte asinino: ꝛ cibare eū biconib⁹ pinguib⁹ ꝛ vngere totū corp⁹ ex oleo de amigdalis dulcib⁹ ꝛ sedare sitim ipsi⁹ cū iuleb· Et ei⁹ bezoar ē oleū de nucellis pini datū in potu statī vel in p̄ma die vncias·iiij·

¶De cicuta·Cap.xx·

¶Ille cui dat⁹ fuerit ī potu succ⁹ cicute stuporē ꝛ sensuꝫ p̄det. ꝛ ex eo Socra·ab Atheniēsib⁹ fuit interēpt⁹·Et ei⁹ cura ē in potu sumere tiriacā·ʒ·ij·distēperatā cū decoctiōe diptami·Et ei⁹ bezoar ē gētiana trita ꝛ data in potu.ʒ.ii·cū vino·

¶De succo titimalloꝝ·Cap·xxi·

¶Ille cui dat⁹ fuerit succ⁹ titimalloꝝ patiet̄ fluxū ventris ꝛ vomitū ꝛ accidētia colerice passiōis·et ei⁹ cura erit tiriaca magna cū vino in quo diptam⁹ fuerit bulit⁹·Et ei⁹ bezoar ē munia tri

ta ꝛ potata cũ vino.ʒ.i. ¶ De succo cucũer asinini. Ca.xxij.
¶ Ille cui dat⁹ fuerit in potu succ⁹ cucumer asinini patiet̃ ex/
coꝛlationẽ in gutture: ꝛ solutionẽ vẽtris: ꝛ doloꝛẽ intestinoꝛuȝ.
Et ei⁹ cura est tiriaca magna cũ decoctõe baccbaꝝ lauri: ꝛ mel
le.ʒ.ii. Et ei⁹ bezoar est succus mẽte vnci.i.

¶ De succo vsnee. Cap.xxiij.

¶ Ille cui succ⁹ vsnee dat⁹ fuerit patiet̃ decursũ hũiditatũ sup
fluaꝝ ad os ꝛ guttur ita, vt strãgulari videat̃: ꝑpter qȯ hec ver
ba strãgulatoꝛ adip.i. lupi vocat̃. strãgulat enĩ lupos ip̃aȝ ꝯme
dẽtes. Et ei⁹ cura sumere in potu de terra sigillata statĩ.ʒ.ii. cũ
aqua calida ꝛ euomere. deiñ post illud accipe de tiriaca.ʒ.ii. cũ
vino decoctõis gẽtiane. ꝛ ei⁹ bezoar est astrologia lõga.

¶ De radice botboꝛmarien. Cap.xxiiij.

¶ Ille cui succ⁹ aut radix botboꝛmarien dat⁹ fuerit in potu pa
tiet̃ strãgulationẽ ꝛ q̃si suffocatiõȝ: ꝑpter qȯ vocat̃ panis poꝛ/
coꝝ. Et ei⁹ cura ẽ bacchelauri trite.ʒ.ii. dare in potu. ꝛ ei⁹ bezo
ar ẽ pip̃ albũ tritũ.ʒ.ii. ¶ De succo coꝛiãdri. Cap.xxv.

Panis porcorum

¶ Ille cui succus coꝛiãdri datus fuerit patiet̃ quasi destructõȝ
intellect⁹ ac sicut ebꝛius videat̃: ꝛ tandẽ moꝛit̃ stupide. ꝛ ei⁹ cu
ra est tiriaca magna.ʒ.ii. cũ optimo vino. ꝛ ei⁹ bezoar est herba
que dicit̃ vincetoxicũ data in potu.ʒ.ii.

¶ De succo mandragoꝛe. Cap.xxvi.

¶ Ille cui succ⁹ mãdragoꝛe aut poma ei⁹: aut radix ei⁹ data fu
erit in potu ruboꝛẽ in facie ꝛ in oculis ꝛ stupoꝛẽ in mente: ꝛ mẽ
tis alienationẽ ꝛ amentiã ꝛ somnũ ꝑfundũ patiet̃. Et ei⁹ cura
erit sumere in potu statim tiriacã magnã distẽperatã cũ optio
vino ꝛ tardare ꝯmestionẽ per diẽ vnã ꝛ bibere optimũ vinũ pu
rũ ꝛ odoꝛare acetũ foꝛte. Et ei⁹ bezoar est radix raffani ꝯmesta
om̃i die vsq; ad tres dies cũ pane ꝛ sale.

¶ De succo papaueris nigri. Cap.xxvij.

¶ Ille cui datus fuerit succus papaueris nigri: patietur stu/
poꝛem mentis et doꝛmitationem et hebetiam: sicuti illi qui ole
um commedunt. Et eoꝛum quidem cura est bibere tyriacam

magnã ⁊ diacastoreũ: aut oppopirã: aut cõfectionem de anacardis dragmas·ij.cũ vino· Et ei⁹ bezoar est alleũ crudũ ꝯmestũ·

¶ De opio· Capl'm·xxviij.

¶ Ille cui datũ fuerit opiuʒ in potu si cogaᵗ vomere apparebit odor opij in vomitu: ⁊ erit ebes ⁊ piger ⁊ dormitãs absqʒ sensu ⁊ nõ intelligẽs neqʒ sentiens· ⁊ si nõ succurraᵗ ei morieᵗ. Et ei⁹ cura est potare altissimũ vinũ ⁊ fricare extrema cũ nitro ⁊ sapone: ⁊ ꝓuocare sternutationẽ cũ pipere intromisso in nares· Et eius bezoar est castoreũ tritũ ⁊ datũ in potu cũ vino·ʒ·ij·

¶ De succo scamonee· Capl'm·xxix·

¶ Ille cui succus scamonee datus fuerit in potu patieᵗ cordis defectũ in sincopim: ⁊ sitim: ⁊ estuationẽ: ⁊ dissenteriã ⁊ febrem Et eius cura est potare aquã ordei sepe: ⁊ ingredi balneũ aque tepide· Deinde post illud bibere sirupũ rosatũ ⁊ buglossatũ tota die: ⁊ ꝓuocare somnũ ⁊ odorare nenufar ⁊ rosas ⁊ mirtũ: ⁊ cibari cũ cibo facto cũ sumach vel berberis: ⁊ emplastrare ventrẽ ⁊ stomachũ cum pulpis citonioꝝ· Et eius bezoar est herba q̄ vocaᵗ ribes et eius succus·

¶ De apio risus· Capl'm·xxx·

¶ Ille cui datum fuerit in potu apiũ risus facit hoĩem ex̄ mentẽ ⁊ cõtinue ridet: ꝓpter hoc vocaᵗ apium risus· Et eius cura ē ꝓuocare sumnũ cum potu boni vini inebriantis· Et eius bezoar est succus mellisse cum aceto datus in potu·

¶ De succo cherue· Capl'm·xxxi·

¶ Ille cui succus cherue datus fuerit patieᵗ vomitũ cõtinuuʒ: ⁊ dolorẽ ventris· Et eius cura erit tiriaca magna data in potu ʒ.ij.cũ vino optimo calido· Et ei⁹ bezoar est ypericon·

¶ De succo napelli· Capl'm·xxxij·

¶ Ille cui succus napelli: siue eius fructus: siue de eius substantia datus fuerit: in spacio vnius diei aut trium moritur et patitur ante hoc sincopim: ⁊ defectum cordis: ⁊ denigrationeʒ ⁊ defuscationem paulatiue omniũ membrorũ: et deinde tumet totum corpus: ⁊ oculi eius foras prominent: et linguam in ore

cōt inere nō potest. Succurrat̄ ergo instāti dando terrā figilla tā distēperatā cū butiro ꝛ aqua ꝛ euomat: ꝛ statiꝫ exbibeat̄ smaragdus optīa trita. ʒ. ii. cū vino: ꝛ sup cor ponat̄ siricū tinctū in grana infusum in succo buglosse ꝛ aqua rosata: ꝛ reiteret̄. ꝛ deinde serui sugāt cū ore extremitates corpis: sed ipsi morientur. nisi acceperint de smaragdo. Et ei⁹ bezoar est mus qui nascit̄ in radice napelli: exiccat̄ ꝛ dat̄ ex eo in potu. ʒ. ii.

¶ De succo oleandri. Cap. xxxiij.

¶ Ille cui succus oleandri ꝛ ei⁹ cornua vel eius cortex data fuerit in potu patiet̄ sincopim ꝛ tribulationē cordis ꝛ anxietatē. et eius cura est sumere diacastoreū datū in potu. ʒ. ii. Et ei⁹ bezoar est granū iuniperi tritū in quātitate. ʒ. ii. cū vino.

¶ De succo mezereon. Cap. xxxiiij.

¶ Ille cui succus mezereon datus fuerit in potu patiet̄ fluxum vētris ꝛ sitim ꝛ anxietatē ꝛ excoriationē intestinoꝝ. Et ei⁹ cura erit sirupus rosatus cū aqua ordei ꝛ odorare fructus frigidos ꝛ odoriferos. Et eius bezoar est origanū assatū ꝛ bibitū.

¶ De succo ellebori. Caplm. xxxv.

¶ Ille cui succus ellebori datus aut radix eius: patiet̄ strangulationē gutturis ꝛ pfationē: ꝛ fortassis suffocat̄ subito: ꝛ iō vocat̄ strāgulator carnis. Et ei⁹ cura ē sumere in potu stati aquaꝫ mellis: ꝛ quiescere in loco sepato. ꝛ deinde det̄ bezoar eius qd̄ ē flos nenufaris siccus ꝛ tritus. ʒ. ii.

¶ De alfessira. Cap. xxxvi.

¶ Ille cui alfessira data fuerit patiet̄ excoriationē vētris: ꝛ vomitū. ꝛ eius cura erit dare in potu aquā mellis: deinde tribuere citoniū assatū. Et ei⁹ bezoar est anagallus.

¶ De succo brionie. Cap. xxxvii.

¶ Ille cui succ⁹ brionie dat⁹ fuerit patiet̄ scotomiā ꝛ stoliditatē ꝛ angustiā spūs. Et ei⁹ cura erit tiriaca. ʒ. ii. cū vino decoctionis enule. Et eius bezoar est piper.

¶ De cornibus spice. Cap. xxxviij.

¶ Ille cui cornua spice data fuerit patiet̄ tortionē vētris ꝛ nau

seā· ⁊ ei⁹ cura est tiriaca·ʒ·ii·cū decoctōe vini in quo diptam⁹ sit bulit⁹·

De cornuis oleandri·Ca·xxxix·

Ille cui data fuerit cornua oleādri: aut q̄ comederit assatu/rā in veru exciso ex oleādro: aut q̄ dormierit sub vmbra oleādri aut qui biberit aquā fluminis sub cui⁹ ripib⁹ crescit oleander: cui⁹ copie est in insula sardinee. Et ego expertus suʒ illud et vidi patiet̄ estuationē ⁊ amētiā ⁊ rugitū ventr⁹· Et si balneū fuerit calefactū ex oleādro balneat⁹ sincopim patiet̄ in balneo· ⁊ eius cura ⁊ beʒoar dicta sunt supra in·c·de succo oleandri·

De cornibus bedeguar·Cap.xl·

Ille cui in potu data fuerit cornua bedeguar patiet̄ difficul tatē trāsglutiēdi. ⁊ eius cura est lābere oleū de amigdalis dul/cib⁹. ⁊ ipsi⁹ beʒoar sunt mora celsi·

De anacardis·Ca·xlj.

Ille qui sumpserit anacardos patiet̄ incēsionē in gutture ve/hementē: ⁊ q̄n̄q3 inflabit̄ ⁊ acutā faciet egritudinē: ⁊ mētis alie nationē· ⁊ ei⁹ cura est cū rebus vnctuosis sicut oleo amigdalino sissamino: ⁊ butiro: ⁊ lacte: ⁊ iurib⁹ gallinaꝝ· ⁊ si dolorē habebit in intestinis tūc cōueniēs est balneū· ⁊ si inducūt febrē acutaʒ: tūc est cōueniēs vti attenuāte dieta ⁊ frigida ⁊ humida. ⁊ si fue rit mētis alienatio ꝓuocet̄ somn⁹ cū semine lactuce ⁊ papauere albo· ⁊ ei⁹ beʒoar sunt grana pini torrefacta ⁊ cōmesta·

De nucibus ⁊ auellanis·Cap·xlij·

Ille qui comederit nuces aut auellanas rācidas patiet̄ acci dētia mala.s·nauseā ⁊ deiectionē appetitus: ⁊ vomitū ⁊ debili/tatē virtutū aīaliū· ⁊ eius cura erit rob citonioꝝ ⁊ rob pomorū· ⁊ si acciderit ei eructatio habēs odorē lini putrefacti: tūc possʒ mori· ⁊ eius cura erit dyaciminū vel dyapaperion: ⁊ det̄ ei ī po tu vinū purū: ⁊ fomentet̄ stomachus cū oleo nardino·

De malo castoreo.Cap·xliij·

Ille cui in potu datū fuerit malū castoreū patiet̄ clamoreʒ et rixam ⁊ dolorē: ⁊ linguā habebit foris ꝓminentē ⁊ febrē· ⁊ eius cura erit vomit⁹ cum butiro ⁊ aqua mellis: donec vomit⁹ mini me habeat odorē castorei· Deinde det̄ in potu rob moroꝝ aut li

monū. Et ei⁹ bezoar sunt semīa coriādri assata ꝛ trita. ℥. ii.

¶ De malis fungis. Cap. xliiij.

¶ Ille qui comederit malos fungos et pcipue qui nati fuerint super ferro aut super anabulla vel malo terre: vel in locis thermaꝝ pfocabit: ꝛ dolorem patiet in pectore ꝛ phibebit ei vrina ꝛ dolores habebit in ventre: ꝛ si odorauerit malum fungum: et tubera mala patiet epilensiam: ꝛ fortassis morietur. Et ante illud erit ei ppinandum vinū optimū in quo piper nigrū sit bulitū. ꝛ deinde clisterizare ipsum cum aqua mellis ꝛ sale: ꝛ fomētare femur cū oleo nardino. Et eius bezoar qn̄ decoquunt fungi aut comedunt sunt pira incisa in frustra et simul decocta. et bezoar post comestionē ipsoꝝ est alleum crudū.

¶ De nuce vomica. Cap. xlv.

¶ Ille qui nucē vomicā biberit vel comederit habebit vomitū pessimū ꝛ dissolutionē virtut⁹. ꝛ ei⁹ cura est rob citonioꝝ ꝛ mirti ꝛ potus alti vini. ꝛ eius bezoar est cortex citri.

¶ De coloquintida. Cap. xlvi.

¶ Ille qui coloquintidā solitarie natam in arbore sua comederit venenū letale sumpsit: ꝛ nisi succurrat ei subito morietur in tertio die. Et ei⁹ cura ꝛ bezoar simul ꝛ semel est smaragdus optima trita ꝛ data in potu ℥. ii.

¶ De fico pharaonis. Cap. xlvij.

¶ Ille qui comederit ficus pharaonis statim patietur febrem ꝛ fractionem totius corporis: ꝛ videbitur ei quod sit hydropicus. Et hoc ego vidi in Sardinia in iudicatu Galurie: vbi ista ficuum est habundantia: quod qui vnam comedebat patiebat vnam febrim: et qui duas: duas: et qui tres patiebatur trinam febrim. et vt plurimum iste febres erant tertiane. Et cura eius est aqua ordei parata: aut seruz caprinum. Et eius bezoar sunt grana siue semina cucumeris mundata et trita: et data in potu. ℥. ij.

¶ De semine iusquiami.
Capitulum. xlviij.

¶ Ille cui in potu data fuerit semīa iusqami patiet̄ ebrietatē ꝛ mētis alienationē ꝛ stuporē ꝛ imobilitatē oīm mēbroꝝ ꝛ ei⁹ cura est pip lōgū tritū ꝛ datū·ʒ·ii.ꝛ ei⁹ bezoar sunt grana fisticoꝝ cōmesta vel bibita·

¶ De granis cocbognidij·Ca·xlix·

¶ Ille cui in potu data fuerit grana cocbognidij patiet̄ vomitū ꝛ fluxū vētris ꝛ tribulationē in stomacho· ꝛ ei⁹ cura est tiriaca magna·ʒ·ii·cū vino.ꝛ bezoar ei⁹ amigdole amare·

¶ De bacchalauris rancidis·Cap·l·

¶ Ille q̄ cōmederit bacchalauras rācidas patiet̄ accidētia que patit̄ q̄ comederit nuces rācidas·ꝛ cura ei⁹ ꝛ bezoar erūt silia·

¶ De catapucia·Cap·lj·

¶ Ille q̄ comederit catapucias patiet̄ accidētia q̄ patit̄ q̄ biberit girasolē:q̄ supius dicta est chensa.ꝛ cura ei⁹ꝛ bezoar sunt eadem·

¶ De semine vrtice·Cap·lij.

¶ Ille q̄ comederit semē vrtice patiet̄ guttur᷑ ꝛ oris:ꝛ ligue excoriatōꝫ ꝛ arsurā ꝛ ardorē in mictu·ꝛ ei⁹ cura erit oleū amigdalinū dulce potare·ꝛ ei⁹ bezoar sunt grana citonioꝝ trita ꝛ potata cū aq̄ calida.

¶ De semīe papauer᷑ nigri·Ca·liij.

¶ Ille q̄ biberit vel comederit semīa papauer᷑ nigri patiet̄ accidētia q̄ patit̄ q̄ opiū sumpserit lꝫ remissiora·ꝛ cura ꝛ bezoar idē sunt·

¶ De semine ellebori.Ca·liiij·

¶ Ille q̄ biberit vel comederit semē ellebori patiet̄ accidētia q̄ patiet̄ q̄ succū aut radicē ellebori biberit.ꝛ cura ꝛ bezoar ē vna

¶ De semine cicute·Cap·lv·

¶ Ille q̄ biberit semē cicute patiet̄ accidētia illa q̄ passus fuit q̄ succū ei⁹ biberit ꝛ licꝫ magis remissa.ꝛ cura ꝛ bezoar eadē sunt·

¶ De semine hūidi coriādi·Ca·lvi·

¶ Ille qui biberit vel comederit semina hūida coriādri patiet̄ accidētia cōsilia q̄ patit̄ qui succū ei⁹ biberit·ꝛ ei⁹ cura ꝛ bezoar sunt eadē·

De semīe serpētarie·Ca·lvii.

¶ Ille qui comederit semē serpētarie patiet̄ stridorem ꝛ pūctionem gutturis ꝛ dentiū ꝛ superestuationē ꝛ feruorē· et eius cura est butirū recēs bibitū·ꝛ eius bezoar est succus farine ordei de-

cocte in aqua·

¶De morsib⁹ aut pũcturis ab aliquib⁹ aĩalibus venenosis·Capitulũ·lviii·

SI v̄o aliquis morsus aut pũct⁹ fuerit ab aliquo aĩali ve/nenoso ⁊ ignoret cui⁹sit pũctura:tũc stringat̄ loc⁹ pũctu re ⁊ ponant̄ sup ipm v̄etose cum scarificatõe ⁊ sugat̄ loc⁹ cũ ore seruoꝝ·⁊ deiñ sup locũ ponant̄ cãcri triti ꝗ si loc⁹ venire cepe/rit ad corruptõꝫ abscindat̄ mẽbrũ si fuerit loc⁹ apt⁹ aut mẽbruꝫ aptũ abscisiõi:ꝗ si nõ cauterizet̄· Nã qñ inceperit loc⁹ denigra ri aut putrefieri:erit signũ ꝗ pũctura fuerit aĩalis pniciosi· dũ aũt nõ incepit tẽdere ad putrefactiõꝫ ⁊ corruptionẽ ꝗbuis sit ve bemẽtis doloris:cũ nõdũ sit ei velox pambulatio in corpe nõ ẽ malũ:nisi pũctura fuerit iux̄ cor:aut iux̄ artariã magnã.

¶De morsu vipere·Cap.lix·

¶Ille v̄o quẽ momorderit vipera sũma medicinaꝝ ⁊ bezoar est ei tiriaca magna·⁊ fortassis ꝯfert metridatũ ⁊ medicamẽ de asa fetida ⁊ butiꝝ vetus·⁊ medicamẽ de herbo·⁊ ꝯmestio alleoꝝ·et pot⁹ vini puri·

¶De morsu scorpionis·Ca·lx·

¶Mordicationi aũt scorpionũ ꝯfert vaporatio olei ⁊ alleoꝝ et tiriaca dyatesseron:⁊ oleũ antiquũ linitũ·⁊ eius bezoar est cor/pus scorpionis contritũ ⁊ superpositũ loco·

¶De morsu araneaꝝ.Cap.lxi·

¶Mordicatiõi araneaꝝ cõfert succ⁹ pomoꝝ aut piroꝝ:aut op/positio ferri frigidi iterati·⁊ ei⁹ bezoar est endiuia·

¶De morsu rutele.Cap·lxij·

¶Mordicatõi aũt rutele ꝯfert balneũ calidum valde ⁊ sepeliri in arena aut cinere calido ⁊ bibere puluerẽ de nigella·

¶De morsu apum·Cap·lxiij·

¶Mordicationi aũt apum ⁊ puncture cõfert epithima cũ bolo armeno ⁊ acetu ⁊ cãfora.⁊ qui manus suas ⁊ faciẽ succo malue abluerit nõ punget̄ ab apibus·

¶De mordicatione aĩalium.Cap·lxiiij·

¶Si aũt mordẽtia aĩalia aculeos aut dẽtes in locis morsis di/

miserint: tūc oportet q locus fricet̃ cū oleo ⁊ cinere suauiter· de
iñ fiat emplastrū sup locū ex fermēto cū oleo: ⁊ sic aculei vel dē
tes venenosi educent̃. ¶ De morsu canis· Ca· lxv·

¶ Si aūt aliqs morsus fuerit a cane: ⁊ dubitet̃ vtrū fuerit rabi
osus vel nō: fricet̃ buccella panis sub loco morsure: ⁊ deiñ exhi
beat alijs canib⁹: quē si rēnuerit rabiosus erit. si vero cōmederit
mime· Signa aūt q sit rabiosus pter hoc sunt q canis linguaȝ
suā pijciat ex: ⁊ intromittat caudā suā inter coxas suas: ⁊ rau
cā habeat vocē· ⁊ q abhorreat sanos ⁊ viros: ⁊ q mordeat dños
dom⁹ sue: ⁊ oēs q ei obuiāt: ⁊ fugiāt ab eo canes· Et q morsus ē
nisi pcaueat ⁊ curet̃ ī· xl. caniculares dies efficiet̃ ydrofiorbic⁹
.i· timēs aquā qđ est: qr ppter rabiē efficit̃ siticulosus ⁊ appetit
ad aquā: ⁊ cū viderit eā imaginabit̃ canes esse in aqua: ⁊ mori
ens siti ptimore īmaniū canū fuget aquā: ⁊ tunc nō est spes sa
lutis· ⁊ cū pcedit in egritudine efficit̃ ⁊ ipse rabidus: ⁊ emittit
sperma in pollutōe sua ⁊ in modū catuloꝝ: ⁊ qñcunqȝ egerit fle
gma in modū catuloꝝ qđ est: qr imaginatio cōtinua quā habet
de cane sigillat in humiditatib⁹ suis figurā canū· Et scias q si
equus ⁊ mulus ⁊ asini ⁊ simea ⁊ homo patiunt̃ rabiē circa maxi
mū frigus aut circa maximū calorē. Et eius cura est vt su per lo
cū morsuȝ ponant̃ ventose cū scarificatione: ⁊ ponant̃ desuper
alleū siue cepe tritū: ⁊ cōfectū cū butiro vaccino: ⁊ sumat in po
tu electuariū cancroꝝ fluuialiū: ⁊ intret balneū omni die: ⁊ la
boret in cura ethicoꝝ ⁊ melācolicoꝝ: ⁊ balneet̃ ante· xl· dies in
aqua maris. ⁊ eius bezoar sunt cācri fluuiales adusti ⁊ pulueri
zati ⁊ dati ex eis· ʒ· iij· in potu oībus tribus diebus·

¶ De cantaridibus· Cap· lxvi·

¶ Si aūt cātarides quis biberit patiet̃ mictū sanguinis ⁊ estu
ationē ⁊ accidētia pernitiosa· Et ei⁹ cura ē vt sumat in potu lac
ouiū cū oleo amigdalino· deinde curent̃ vlcera vesice· ⁊ eius be
zoar erunt grana alkekengi numero· x.

¶ De lacte· Capłm· lxvii·

¶ Si autem lac biberit: fueritqȝ coagulatuȝ in stomacho patiet̃

stomachi mollificationē ⁊ nauseā: ⁊ sudabit sudore frigido· Et ei⁹ cura erit bibere acetū fortissimū· postea sumat de asafetida· ʒ.i. aut de sirupo acetoso vnciā·i· vice vna post vicem·

¶ De assatura suffocata· Cap· lxviij·

¶ Si aūt qs comederit assaturā suffocatā q̄ inuoluit̄ in pānis cū extbit̄ ex furno patiet̄ vertiginē silem epilesie· ⁊ ei⁹ cura est vt euomat: ⁊ postea sumat in potu rob fructuū stipticoꝝ: ⁊ zuccaꝝ rosatū cū xiloales ⁊ mastice: et q̄rat somnū ⁊ ingrediat̄ balneū·

¶ De piscibus frigidis· Cap· lxix·

¶ Si aūt quis comederit pisces frigidos quibus post ei⁹ captioni aduenerit vna dies: aut duo· aut si quis carnes ꝓdie: vel ante tertiā vel quartā diem occisas: aut morticinas: aut pcussas a fulgure ⁊ tempestate mortuas: aut morbo pestilentiali peremptas· accidit ꝙ supuenit ex ꝯmestione maloꝝ fungoꝝ· ⁊ cura eorū est vt euomat: ⁊ sumat in potu vinū purū cū pipere: et curet̄ cura fungoꝝ p̄ter ꝙ nō comedat pira·

¶ De cerebro catte· Cap· lxx·

¶ Ille cui in potu datū fuerit cerebrū catte patiet̄ stoliditatem ⁊ instrigiosus videbit̄· ⁊ ei⁹ cura est terra sigillata ⁊ vomit⁹ cū ipsa oī mēse bis ⁊ accipe de ꝯfectōe dyamusci oī die sūmo mane ⁊ ei⁹ bezoar ē musc⁹ trit⁹ scrupl'ʒ semis dat̄ in potu cū vīo albo·

¶ De extremitate caude cerui· Cap· lxxi·

¶ Ille cui extremitas caude cerui data fuerit: patiet̄ accidētia napelli· ⁊ ei⁹ cura est potio smaragdi scrupulū semis triti dati ī potu cū vino· ⁊ deinde fricatio toti⁹ corpis cū oleo facto de semine citri· ⁊ ei⁹ bezoar est tiriaca magna· ʒ.ii·

¶ De sanguine bouino· Cap· lxxij·

¶ Ille cui in potu dat⁹ fuerit sanguis bouin⁹ vet⁹ patiet̄ mortificationē ⁊ euomet vomitū coagulatū· ⁊ ei⁹ cura est acetū acerrimū calidū: deiñ vomit⁹: deinde tiriaca: deiñ balneū aq̄ calide.

¶ De sanguine buffonis· Cap. lxxiij·

¶ Ille cui in potu dat⁹ fuerit sanguis buffonis patiet̄ difficultatē anhelit⁹ ⁊ cordiaca accidētia· ⁊ si quis sputū ipsius sumpse

rit erit prope mortem: sicut qui napellū biberit. Et eius cura ē potio smaragdi scrupulum. i. deinde intrare corpus aīalis quadrupedis magni: vt est bos asinus vel mulus vel equus: ꝛ iterare illud. deinde tiriaca. ʒ. ii. bibere. ꝛ eius bezoar ē lapis inuentus in capite buffonis: qui apud lapidarios vocatur borras vulgariter trepanide.

¶ De sanguine hoīs colerici ruffi. Ca. lxxiiij.

¶ Jlle cui in potu datus fuerit sanguis homīs colerici ruffi extractus in tpe rixe sue aut furoris patieꝣ furores mentis: ꝛ pmixtionē intellectus ꝛ in iracundiā: deinde paulatim exiccabiꝣ. ꝛ eius cura est bibere aquā cucumerꝰ palestini: ꝛ masticare grana ipsius ꝛ deglutire succū ꝛ potare sirupum nenufariū. ꝛ eius bezoar est trociscus vnus detiro.

¶ De sanguine mēstruo aut leprosi. Cap. lxxv.

¶ Jlle qui sanguinē mēstruū aut leprosi biberit videbiꝣ esse pistrigiatꝰ ꝛ lunaticꝰ ꝛ maleficiatꝰ ꝛ obliuiosus. ꝛ eiꝰ cura ē potare margaritas tritas. ʒ. i. cū aqua mellisse: ꝛ balneari in aq̄ tepida: ꝛ coire cū puella ſm legē ꝛ cōuersari ꝛ amplexari cū puellis ꝛ iuuēculis. ꝛ eiꝰ bezoar est comedere serpētes a quibus caude et capita per palmum sunt abscisa.

¶ De morsu hoīs ieiuni. Cap. lxxvi.

¶ Jlle q̄ fuerit morsus ab hoīe ieiuno ponat sup morsurā stercus gallie: alioqn patieꝣ vlcus venenosuꝫ ꝛ difficilis sanatōis.

¶ De morsu serpēte vllo. Cap. lxxvii.

¶ Jlle qui fuerit morsus a serpente vllo statim liget locū cū corio cerui. ꝛ deinde superponat tiriacam ꝛ de ipsa bibat: et circa cor apponaꝣ smaragdum ꝛ corallū vt margaritas: ꝛ locum morsure faciat sugere a seruo.

¶ De felle leopardi. Cap. lxxviij.

¶ Jlle cui in potu datū fuerit fel leopardi patieꝣ accidētia napelli ꝛ vipere. Et eius cura ꝛ bezoar sunt vna.

¶ De salamandria.
Capitulum. lxxix.

¶ Ille q biberit salamādriā patieť accidētia cātaridarꝫ· ꝛ cura eius ꝛ bezoar est vna·

¶ De lepore marino aut rana marina·Cap·lxxx·

¶ Ille cui lep⁹ marinus aut rana mariā data fuerit in potu habebit vomitū vnctuosuꝫ:ꝛ totū ei⁹ corpus efficieť turgidū ꝛ inflatū sicut yposarca:ꝛ fetebit ei⁹ anhelit⁹· ꝛ ei⁹ cura est festinus vomit⁹ cū butiro ꝛ aqua mellis·ꝛ deinde sumere post illud tiriacā dyatesseron per tres dies:ꝛ cibari carnib⁹ passerū ꝛ potare bonū vinū·ꝛ ei⁹ bezoar ē caro vulpis assata ꝛ cōmesta·

¶ De morsu muris simee ꝛ gatte·Cap·lxxxi·

¶ Qui ꝟo a mure ꝛ simeo ꝛ gatto morsus fuerit sup morsurā ponat sterc⁹ galline ꝛ curet illud:ut in morsu hoīs ieiuni dcm̄ ē·

¶ De descriptiōe bezoartice virtut⁹ ad vnūquodqꝫ venenū.Et de duab⁹ difficilib⁹ qōnibus·Ca·lxxxij·

Bezoar anthonomasice diciť de quodā lapide qui sic vocať:cui⁹ ꝓpria ꝛ specifica virt⁹ ad letale venenū est liberās a morte subito absqꝫ vllo medici ingenio. ꝛ ideo de om̄i medicina q̄ liberare pōt a morte hoīeꝫ ab aliq̄ egritudine vel veneno dici pōt ꝙ sit bezoar illius morbi: siue sit illa medicina lapis vel granū vel succ⁹ vel aliq̄ cōposita medicina·Et qui illū lapidē habet tut⁹ est ab om̄i mortali veneno·Feriť etiā ꝛ dať in potu de ipo·ʒ·i·ꝛ per ipm̄ diciť fuisse liberatū regē Anglie dn̄m·s·Adoardū in ciuitate Aron qn̄ vulnerat⁹ fuit per passiasinū soldani gladio toxicato. Hunc aūt lapidē ei tribuit generalis p̄ceptor tēpli·ꝛ ego cōsilem vidi·Est autē rube⁹:purulentus:leuis vt spongia:ꝛ frāgibilis vt gipsum. Habet aūt qōlibet venenuꝫ tā minerale q̄ꝫ vegetabile ꝛ aīale ꝓpriā medicinā oppositā ei a qua oppositiōe virtute specifica fit liberatio mortis ab illo veneno·Et iō bezoar ē vnicuiqꝫ veneno illa medicina q̄ absqꝫ virtute eelmētari curat tale venenū·Et de quolibet bezoar iam·ꝫ· expediui tractatū in cura cuiuslibet veneni in fine descriptōis ne sit amplius necesse recapitulare tractatū·

¶ De questione vtrū tyriaca ⁊c.

EST aūt questio vtrū tiriaca magna sit bezoar.i.a forma specifica liberās a veneno an materie elemētaris liberans a cōplexione nō a forma. Et voluerūt quidā dicere ꝙ omīno erat bezoar fundans se sup rōe Gal. qui cū Andromachum pħm respexisset: qui primo tiriacā inuenit ⁊ eam ꝓbauit nunꝗ̄ ꝓdesse nisi in morbis frigidis: ꝓpter oppositionē multaꝝ rerū calidaꝝ: ⁊ in morbis calidis ꝓpter oppositionē multaꝝ medicinaꝝ frigidaꝝ que in ipsa intrant. ⁊ hoc dixit Gal. illā tiriacaꝫ Andromaci esse mediā a cōplexione. Sed ipē adiūgens carnes tyroꝝ ⁊ terrā sigillatā fecit eam valere formaliter ad oīe venenū: licꝫ ad quedā plus: ⁊ ad quedā minus: ⁊ ad quedā singulariter data: ⁊ ad quedā cū additione. Alij vero dixerūt ꝙ a ꝯplexione elemētali agebat quecūqꝫ in corpe humāo operať: fundātes sup debilitate operatōis sue aut penit⁹ vanitate qñ ipsa datur cōtra napellū: vel ꝯ viperā: vel ꝯ fel leopardi: ⁊ breuiter contra quodlibet venenū letale ſm specificaꝫ formā: in quibus parum aut nihil videť cōferre: vt dixit Rasis. ¶ Solutio aūt hui⁹ dubitatōis est: ꝙ curatio cuiuslibet veneni quatuor modis contingit. s. qꝛ aut frangiť acumē veneni: aut substātia eius resoluiť: aut ipsum expelliť: aut ipm per oppositionē specificā corrūpiť: ⁊ ab eo eius virtus ꝓrsus auferť. Exemplū primi est opiuꝫ qđ frāgit euforbiū: ⁊ castoreū qđ frangit opiū. Exemplū secūdi est terra sigillata ⁊ alleū que substantiā veneni aut per vomitū aut ꝑ sudorē resoluūt. Exēplū tertij est smaragdus q̄ venenū fugat ⁊ attrahit vsqꝫ in finē extremitatis mēbri. Exemplū quarti est forma specifica opposita veneno q̄ in naturalib⁹ inueniť: vt in lapide bezoar: ⁊ in artificialib⁹: vt in diuina ⁊ nobili cōpositione tiriace: ⁊ permixtiōe oīm singulariū medicinaꝝ simul ꝯfectaꝝ resultate. Et qꝛ in tiriaca est virtus cōplexionalis multarū medicinaꝝ venenū frangentiū ſm oppositionē qualitatuꝫ et venenū resoluentiū ⁊ ipsum expellentiū. Ideo bene dictū est ꝙ tiriaca est medicina cōplexionalis ad venena. ⁊ quia ex positio

ne tali resultat res diuina q̃ potius est ab extra q̃ȝ ab int⁹.s.for/
ma artificialis que omni veneno opponit̃·ideo vt bene dcm̃ est
q̀ ipsa bezoar est venenis oı̃bus:licȝ magis ⁊ minus Et licet q̃
dam sunt magis bezoar ad quedã venena q̃ȝ ipsa: verũ ipsa est
ad oı̃a·Et ideo mater oı̃m medicinaꝝ a medicis ẽ appellata.

Deo gratias·

¶De lapide begaar ex pandectis·

Lapis begaar latine vel lapis liberans a venenis.Arabi·
Hager·Begaar·Begaar est nomen Persicum:⁊ est expel
lens nocumentũ·Et hoc nomen cadit in vim et est quod cadit
super omnẽ medicinã cõuenientem alicui veneno:eo q̀ resistat
virtuti eius: ⁊ expellit nocumentũ eius propter ꝓprietateȝ que
est in eo:⁊ ſm q̀ cadit super lapidem notũ qui ꝯuenit omnibus
venenis calidis ⁊ frigidis cũ tota sua substãtia ⁊ resistit ei bibi
tus aut suspẽsus suꝑ patientẽ·Colores lapidis begaar sunt mul
ti·Nã ex eo est citrinus velut putrilent⁹ ⁊ mahaicbi·Et ille qui
participat viriditati:⁊ ille qui participat albedini· Melior ꝟo
est citrinus ⁊ plus purilentus·Et in hoc differt exceraften cuȝ
begaar:⁊ expositio eius est contra venenũ: ⁊ minera est in ter/
ra sui ⁊ Indie:⁊ in terris orientis·⁊ multi lapides assimulãtur
ei qui nõ habent suã ꝓprietatem:nec approximãt ei in operati
onibus aliquib⁹. Et quidã est qui dicit̃ Cobehori ⁊ marma· et
est lapis in quo nullus sed multi errãt in alio:qꝛ dicit̃ chindes
⁊ est lapis multe bonitatis:mollis tactu mollicie sine superflui
tate·Et idem auctoritate Rasis Begaar est lapis citrinus mol/
lis non habens saporẽ·Unde ⁊ lapis est vergẽs ad citrinitateȝ
⁊ albedinem: habens colorem vini:⁊ est splendens sicut lumen
⁊ est leuis·Posse Serapio lapis Begaar cõuenit venenis· ⁊ qñ
bibitur ex eo pondus duorum granoꝝ ordei:aut linimentuȝ fi/
at cum eo supra morsos liberat a morte: ⁊ expellit venenum per
sudorem·Et quando ponitur lapis in annulo: ⁊ ponit̃ in ore il
lius qui sumpsit venenũ:⁊ fugit eum aliquantulũ conuenit ei·

Et qñ tangit̃ cũ illo lapide aculeus scorpiõis ꝓhibet ab eo po/
tentiã pungẽdi. Et si terit̃ ex eo pondus duoꝝ granoꝝ ordei: ⁊
dissoluat̃ in aqua ⁊ ponat̃ in ore serpẽtis: suffocat ipm ⁊ statim
occidit. Et ego vidi in ipso sufficientiã ad auferendũ nocumẽ/
tũ. Et erat lapis ille quõ vidi vergẽs ad citrinitatẽ et albedinẽ
habens colorẽ vini. ⁊ cũ hoc erat leuis splendẽs sicut lumẽ. ⁊ iaꝫ
vidi in eodẽ sufficientiã illaꝫ quã nõ vidi in alia medicina sim/
plici: imo qđ etiam nõ vidi tiriacis cõpositis. Unde lapis bezo
ar cõuenit veneno scorpiõis. Et idem auct̃e Rasis lapis begaar
cõuenit veneno scorpionis qñ portat̃ in annulo et sculpe in eo
imaginẽ scorpiõis signo sagittario ascendẽte: deinde sigilla cuꝫ
eo oblibanũ existente in scorpione: qđ tritum exhibe patiẽti ad
potandũ ⁊ euadet ab dallaanarach. i. a veneno. Uidi lapidẽ be
gaar Amamari custoditore legis dei. ⁊ est veꝝ: qr ipse emit hũc
lapidẽ ⁊ dedit in preciũ hui⁹ palaciũ Cornube in ꝑncipio guer
re.

¶ Finit tractat⁹ vtilissimus de venenis per magi
strũ Petrũ de Abbano ꝯpositus. Impressus Rome
Anno dñi. M. cccc. lxxx. die xo. xvii. Marcij.

